

Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрлігі

КМҚК Геологиялық барлау колледжі Семей қаласы



Бекітемін
О және ӨЖ бойынша
директордың орынбасары
Н.Т. Минаева
27.05. 2014 ж

«Шетел тілі» пәнінің

төмендегі мамандықтары бойынша

БАЗАЛЫҚ ТІРЕК КОНСПЕКТІЛЕРІ

- 0701000 – «Геологиялық суретке түсіру, пайдалы қазба кенорындарын іздеу мен барлау»
- 0702000 – «Пайдалы қазба кенорындарын барлаудың техникасы мен технологиясы»
- 0703000 – «Гидрогеология және инженерлі геология»
- 0704000 – «Пайдалы қазба кенорындарын іздеу мен барлаудың геофизикалық әдістері»

Дайындаған
ағылшын тілі оқытушысы
Г.А. Смагулова *Г.А. Смагулова*
Пән бірлестік отырысында
талқыланды және бекітілді
Хаттама № 7
« 9 » 09. 04. 2014 жыл
Пән бірлестік төрайымы
Б.Ж. Бейсембинова

Семей қаласы
2014 жыл.

Базалық тірек конспектілері 2013ж бекітілген, жұмыс оқу жоспарымен сәйкес құралған және 2013ж бекітілген жұмыс бағдарламасы негізінде құралған.



Оқу бөлімімен қолданысқа ұсынылды.

О және ӨЖ бойынша директордың орынбасары

 Н.Т. Минаева

Пәнге арналған жалпы сағат саны 112 сағат

Соның ішінде

I семестр 52 сағат

II семестр 60 сағат

III семестр _____

IV семестр _____

V семестр _____

VI семестр _____

VII семестр _____

Міндетті бақылау жұмысының саны 1, 2 семестрлерде

Қорытынды бақылау **сынақ**.

«Шетел тілі» пәнінің тақырыптық жоспары

№		Сағат саны
1.	Ағылшын әліпбиі. Дыбыстар. Буындардың түрлері.	2
2.	Дауысты және дауыссыз буын тіркестерінің оқылу ережелері.	2
3.	Атау септігінен басқа барлық септіктеріндегі жіктік есімдіктер. Present Simple шағындағы to be етістігі. “Танысу ” диалогы.	2
4.	Past and Future Simple шақтарындағы to be етістігі . “Кездесу-Қоштасу” диалогы	2
5.	Сұраулы сөйлемдердің түрлері. “About myself”	
6.	Тәуелді және сілтеу есімдіктері. “My family”	2
7.	Зат есімнің көпше түрі. “My Days off”	2
8.	Зат есімнің тәуелді септігі. “My best friend”	2
9.	Артикль. Атикльдер түрлері. “My daily life”	2
10.	Артикльдерді қолдану. “My college”	2
11.	“there is/are” айналымдары. “My flat/house”	2
12.	Сын есімнің шырайлары. “My favourite season”	2
13.	Сын есім шырайларының ережеге бағынбайтын түрлері. “English is the Language of Communication”	2
14.	Есептік және реттік сан есімдер. “English speaking countries”	2
15.	Дата. Уақыт. “Great Britain: geographical position”	2
16.	Бөлшекті сан есімдер. “National Emblems of the United Kingdom”	2
17.	Орын көмекші сөздері (предлогтар). “Great Britain: industry and agriculture”	2
18.	Уақыт көмекші сөздері (предлогтар). “Great Britain: political system”	2
19.	Бағыт көмекші сөздері (предлогтар). предлогтары. “London”	2
20.	Present Simple Tense шағының жасалуы. “The British Education System.”	2
21.	Present Simple Tense шағының қолданылуы. “British holidays”	2
22.	Past Simple Tense шағының жасалуы. “The USA: geographical position”.	2
23.	Past Simple Tense шағының қолданылуы “American Symbols”	2
24.	Future Simple Tense шағының жасалуы. “The USA: industry and agriculture”.	2

25.	Future Simple Tense шағының қолданылуы.. “The USA: political system.”	2
26.	Міндетті бақылау жұмысы	2
27.	Present Continuous Tense шағының жасалуы. “Washington.”	2
28.	Present Continuous Tense шағының қолданылуы.. “Origin of English language in America. Ship “May flower”	2
29.	Past Continuous Tense шағының жасалуы. “Canada: geographical position”	2
30.	Past Continuous Tense шағының қолданылуы. “Canada: industry and agriculture”	2
31.	Future Continuous Tense шағының жасалуы. “Canada: political system”	2
32.	Future Continuous Tense шағының қолданылуы. “Ottawa- the capital of Canada”	2
33.	Present Perfect Tense шағының жасалуы. “History of Canada”	2
34.	Present Perfect Tense шағының қолданылуы. “Holidays in Canada”	2
35.	Past Perfect Tense шағының жасалуы. “Australia: geographical position”.	2
36.	Past Perfect Tense шағының қолданылуы. “Australia-industry and agriculture”.	2
37.	Future Perfect Tense шағының жасалуы. “Australia: political system”.	2
38.	Future Perfect Tense шағының қолданылуы. “Sydney”	2
39.	First Conditional Sentences жасалуы. “The Animals of Australia”.	2
40.	First Conditional Sentences қолданылуы. “Christmas in Australia”	2
41.	Second Conditional Sentences жасалуы. “New Zealand: geographical position”	2
42.	Second Conditional Sentences қолданылуы. “New Zealand: political system.”	2
43.	Third Conditional Sentences жасалуы. “Wellington-the capital of New Zealand”	2
44.	Third Conditional Sentences қолданылуы.. “Interesting facts about New Zealand”.	2
45.	Present Passive Voice жасалуы. “New Zealand Way of Life”	2
46.	Present Passive Voice қолданылуы. “My motherland-Kazakhstan”	2
47.	Modal Verbs (I) –can/could/be able to, may/might/to be allowed to. “My native town”	2

48.	Modal Verbs (II)-have to, should/ought to, must. “Kazakhstan: geographical position”.	2
49.	Infinitive. “The State Symbols of Kazakhstan.”	2
50.	Gerund. “Kazakhstan: political system.”	2
51.	Инфинитив және герундийдің қызметтерін салыстыру. “Astana – the capital of Kazakhstan.”	2
52.	Participle I. “Educational system of Kazakhstan”.	2
53.	Participle II. “National customs of Kazakhstan”	2
54.	Participle I, Participle II қызметтерін салыстыру. “Holidays in Kazakhstan.”	2
55.	Міндетті бақылау жұмысы	2
56.	Қайталау сабақ	2
	Пән бойынша барлық сағат саны	112

Сабақ 1. Ағылшын тілінің әліпбиі. Дыбыстар. Буындар түрлері.

Ағылшын тілі әліпбиінде 26 әріп бар: олардың 20 дауыссыз және 6 дауысты.

Aa	Kk	Tt
Bb	Ll	Uu
Cc	Mm	Vv
Dd	Nn	Ww
Ee	Oo	Xx
Ff	Pp	Yy
Gg	Qq	Zz
Hh	Rr	
Ii	Ss	
Jj		

Ағылшын тілінде буындардың оқылуы бойынша 4 типі бар.

1. Ашық буын: дауысты әріппен аяқталады. Ашық буындағы дауыстылар алфавитте қалай оқылса, буында да солай оқылады. Examples: take, me, my, fine

2. Тұйық буын дауыссызбен аяқталады. Бұл буында дауыстылар қысқартылып оқылады. Examples: cat, dog, bus, red

3. Үшінші тип – бұл буында дауыстыдан кейін r әріпі тұрады (буынның соңында) немесе r + дауыссыз. Бұл буында дауыстылар ұзақ оқылады.

Examples: car, sport, her, bird

4. Төртінші тип – бұл буында дауыстыдан кейін r әріпі + дауыссыз тұрады.

Бақылау сұрақтары

1. Tell the English Alphabet.
2. Give examples of English words with vowels.
3. Give examples of English words with consonants.
4. Define the type of syllable: face, music, air, pen, car, verb, stop, sort, care, tire, adore, force, pure, nose, tea, tie, syntax, bus, ampere, cube.

Сабақ 2 . Дауысты және дауыссыз әріптікестерінің оқылу ережелері.

Дауысты әріптікестер

- ai – [ei] — rain [rein]
- ay – [ei] — play [plei]
- ei – [ei] — vein [vein]
- ey – [ei] — grey [grei]
- ea – [i:] — tea [ti:]
- ee – [i:] — tree [tri:]
- oo – [u] — book [buk]
- oo – [u:] — pool [pu:l], school.
- ew – [ju:] — new [nju:], few.

Дауыссыз әріптікестер

- C** [s] before e, i, y — city [siti]
- [k] before other vowels — cake [keik]
- [dx] before e, i, y — gym [dxim], geology, geography.
- G** [g] before other — go [gou], game.
- ch** – [tʃ] — cheese [tʃi:z], children.
- sh** – [ʃ] — shop [ʃop], she, fish.
- ck** – [k] – clock [klok], Nick, stick
- kn** – [n] – knife [naif], know.
- ph** – [f] – phone [foun], geography
- wh** – [h] before o — how [hau], who.
- wh** – [w] – what [wnt], where, when, why.
- th** – [θ] — thank [θælk], thick, thank.

th – [ð] — the [ðə, ði:], this
wr – [r] — wrong
ng – [ŋ] — song, sing, bring, ring.
tch – [tʃ] — watch, pitch
cial – [ʃl] — special, social
cient – [ʃnt] — efficient, sufficient

Бақылау сұрақтары

1. Read the following words with combination of vowel letters: train, way, tea, eat, tree, feel, receive, grey, field, tie, boat, boot, noise, boy, house.
2. Read the following words with combination of consonant letters: chick, black, knee, comb, member, umbrella, song, finger, pink, photo, shame, match, they, father, thick, monthly, white, wheel, who, write.

Сабак 3. Атау септігінен басқа барлық септіктеріндегі жіктік есімдіктер. Present Simple шағындағы to be етістігі. “Танысу” диалогы.

Ағылшын тілінде жіктік есімдіктер септеледі. Сөйлемде егер олар бастауыш қызметін атқарса, онда атау септігінде тұрады. Егер толықтауыш қызметін атқарса, онда атау септігінен басқа барлық септіктерінде тұрады.

Атау септігі	Атау септігінен басқа барлық септіктеріндегі жіктік есімдіктер.
I (я) мен	Me (мне, меня) маған, мені
You (ты) сен	You (тебе, тебя) саған, сені
He (он) ол She (она) ол It (он, она, оно) ол	Him (ему, его) оған, оны Her (ей, её) оған, оны It (ей, её) оған, оны
We (мы)біз	Us (нам, нас) бізге, бізді
You (вы) Сіздер	You (вам, вас) сіздерге, сіздерді
They (они) олар	Them (им, их) оларға, оларды

Present Simple шағындағы “to be” етістігі

+	?	-
I am	Am I?	I am not
He is	Is he?	He is not
She is	Is she?	She is not
It is	Is it?	It is not
We are	Are we?	We are not
You are	Are you?	You are not
They are	Are they?	They are not

I am a student. – Мен студентпін.
 We are at school. – Біз мектептеміз.

He is a doctor. – Ол дәрігер.
 They are very happy. – олар өте бақытты

Example: I am not a pupil. He is not (isn't) in the classroom.

Example: Are you a student? Yes, I am. No, I am not.

Am I right? Yes, you are. No, you aren't

"Танысу" диалогы

- Hello!

- Hi!

- What is your name?

- My name is Katya. And you?

- My name is Sasha. Nice to meet you.

- Nice to meet you too.

- How old are you?

We are not (aren't) free.

Is she 17? Yes, she is. No, she isn't.

- I am 16. And you?
- I am 17. Where are you from?
- I am from Semey. And you?
- I am from Aktau. Where do you study?
- I study at Semey Geological Prospecting College. And you?
- I am too. What do you like doing in your free time?
- Watching films, listening to music. And you?
- Playing computer games.
- Sorry, I must go. What is your telephone number?
- 35-39-12
- I will call you in the evening.
- Ok.

“Танысу” диалогы

Anara: Hello, Asem!
 Assem: Hi, Anara! How are you?
 Anara: I'm fine thanks. And you?
 Assem: I'm OK. This is Asset.
 Anara: Hello, Asset! Nice to meet you!
 Asset: Hello, Anara. Nice to meet you too.
 Anara: Where are you from?
 Asset: I'm from Almaty. And where are you from?
 Anara: I'm from Semey. How old are you?
 Asset: I'm 18. ...

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms of the verb “to be” in Present Simple. Give examples.
2. Write a conversation using as many as possible of the phrases from ‘greetings’.

Сабақ 4. Past and Future Simple шақтарындағы to be етістігі . “Кездесу-Қоштасу” диалогы Past Simple шағындағы "to be" етістігі

Past Simple шағындағы “to be” етістігі

+	?	-
I was	Was I?	I was not
He was	Was he?	He was not
She was	Was she?	She was not
It was	Was it?	It was not
We were	Were we?	We were not
You were	Were you?	You were not
They were	Were they?	They were not

Өткен шақтағы to be етістігінің was жекеше түрі үшін және were көпше түрі үшін қолданылады.

I was a teacher.

We were born in 1992.

Өткен шақтағы to be етістігінің болымсыз сөйлемдері негізгі етістіктен кейін not болымсыздық белгісінің қойылуы арқылы құрылады.

I was not (wasn't) a teacher.

They were not (weren't) born in 2009.

Сұраулы сөйлемдерде to be етістігі сөйлемнің алдына қойылады.

Were you a teacher? Yes, I was. No, I wasn't.

Was he very good? Yes, he was. No, he wasn't

Future Simple шағындағы “to be” етістігі

+	?	-
I shall	Shall I?	I shall not
He will	Will he?	He will not (won't)
She will	Will she?	She will not
It will	Will it?	It will not
We shall	Shall we?	We shall not
You will	Will you?	You will not
They will	Will they?	They will not

“Кездесу-Қоштасу” диалогы

- Hello!
- Hi!
- How are you?
- I am fine (Ok, excellent, bad, and so-so). And you?
- I am Ok, thanks.
- Nice to meet you.
- Nice to meet you too.
- Oh! Here is my bus. What is your phone number?
- 35-39-12. Call me (Give me a call)
- Ok. Have a nice day!!!
- Bye-bye.

Төмендегі сөздерді оқыңыз және жаттаңыз.

How are you? – Как дела? Қалың қалай?

Fine – хорошо? жақсы

Ok – пойдет, нормально, неплохо орташа

Excellent – отлично өте жақсы

Bad – плохо жаман

So-so – так себе орташа

Nice to meet you. – Рад с тобой познакомиться. Сізбен танысқаным қуаныштымын.

Too – тоже, также Мен де

Call me. – Позвони мне. Маған қоңырау шал.

Have a nice day. – Хорошего дня. Күн жақсы болсын.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a dialogue “Nice to meet you”.
2. Form the positive, negative and interrogative forms of the verb “to be” in Past and Future Simple. Give examples.
3. Make up a dialogue “Where are you from?”

Сабак 5 Сұраулы сөйлемдердің түрлері. “About myself”

Жалпы сұраулы сөйлемде сұраулы есімдік болмайды, «иә» немесе «жоқ» деген жауаптарды талап етеді және сөйлемнің басы көмекші етістік немесе байланыстырушы етістіктен басталады.

Is Great Britain rich in mineral resources? – **Yes, it is.**

Do you understand me? – **No, I don't.**

Have you **got** a brother? – **Yes, I have.**

Жалпы сұраулы сөйлемнің жауаптары қысқа болады. Қысқа жауабы yes немесе no сөздерінен, бастауыш пен көмекші етістіктен тұрады.

Жалпы сұраулы сөйлемдегі сөздердің орын тәртібі

Көмекші етістік	Бастауыш	Баяндауыш	Сөйлемнің тұрлаусыз мүшелері			Қысқаша жауап
			Анықтауыш	Толықтауыш	Пысықтауыш	
Does	he	read	English	articles?		Yes, he does.
Did	the engineer	study	a foreign	language	at school?	No, he didn't.

Арнайы сұраулы сөйлемдегі сөз тәртібі

Арнайы сұраулы сөйлем – сөйлемдегі белгілі бір сөз табына сұрақ қою болып табылады, сөйлемнің басы сұраулы есімдіктен басталады. Ақпаратты хабарлайтын арнайы сұраулы сөйлем толық жауапты талап етеді.

Where	қайда?
When	қашан?
Who(m)	кім?, кімді?, кімге?
What	қандай? не?
Which	қандай? (белгілі бір нәрсені таңдағанда)
What kind of...	қандай?
Whose	кімдікі?
Why	неге?
How	қалай?

Сұраулы есімдік	Көмекші етістік	Бастауыш	Негізгі етістік	Тұрлаусыз мүшелер	Сұрақ қойылған сөйлемдегі сөз
What	does	the manager	do	every day?	Толықтауыш
When	do	you	get up	in the morning?	Уақыт
Where	did	they	buy	the mining equipment?	пысықтауышы Мекен пысықтауышы

Ағылшын тілінде басқа сөз таптарына сұрақ қойғанда сұраулы есімдіктен кейін көмекші етістік, бастауыш, негізгі етістік, одан кейін тұрлаусыз мүше кетеді.

Бастауышқа сұрақ қою сұраулы сөйлемдегі сөз тәртібі

Бастауышқа сұрақ қойғанда сөйлемдегі тура сөз тәртібі сақталады, бірақ **do, does, did** көмекші етістіктері жазылмайды

Бастауыш—сұраулы есімдік	Негізгі етістік	Сөйлемнің тұрлаусыз мүшелері	Сұраққа жауап
Who	works	at the mine?	The miners do.
Whose book	is	on the table?	Mine.

Бөлшек сұраулы сөйлем

Бөлшек сұраулы сөйлем болымды немесе болымсыз сөйлемнен және қысқаша сұрақтан тұрады. Қысқаша жауап көмекші етістіктен және бастауыштан (эрқашан есімдіктен).

Егер сөйлем болымсыз болса, онда қысқаша жауап болымды болады және керісінше сөйлем болымды болса, онда қысқаша жауап болымсыз болады. Қысқаша жауап «солай емес пе», «солай ма» деп аударылады.

- This **is** a good idea, **isn't** it?
 You **are** Mr. Smith, **aren't** you?
 He **hasn't** any brothers, **has** he?
 She **didn't** see him yesterday, **did** she?
 Tom **lives** in London, **doesn't** he?
 Sue **went** shopping, **didn't** she?

About myself

My name is Kiril. My surname is Pavlov. I'm twelve years old. I was born in 1985 in Pskov. I live at 23 New Street. We live in a small flat on the second floor. My phone number is one four seven two five three. I go to school. I am in the seventh form. I like English very much. I like reading. I like music. I play the piano and compose my own songs. I like Russian classical music very much. My favorite Russian composers are Tchaikovsky, Rakhmaninov and Sviridov. I don't like pop music at all. I don't often go out in the evenings during the week, because I have too much homework, but on Saturdays I usually go out with my friends. We often go to the park or to the cinema. I don't like to watch television. I like fresh air and exercise! In the summer I often go cycling. I play tennis and go swimming. I like tennis. It's very good for arms and legs. Tennis is fun.

My mother is a housewife. She isn't very tall. My mother is very beautiful. My father is a bus driver. My father's name is Nick. He's in his forties. He's very handsome. He likes photography and his hobby is woodcraft.

I've got one brother. His name is Petra. He's seventeen. He is a student. He is kind and friendly. He is quite tall and likes to play basketball

Бақылау сұрақтары

1. Complete the form with your information.
2. Make up a topic "About myself"
3. Form a sentence using types of Interrogative sentences

Сабақ 6. Тәуелді және сілтеу есімдіктері. "My family"

Ағылшын тілінде тәуелдік есімдіктер заттың тәуелділігін білдіреді. Тәуелдік есімдіктердің екі түрі бар: олар қатыстық (относительная) және абсолютті.

Қатыстық (Относительная) формасы	Абсолюттік формасы
My менің	Mine менікі
Your сенің, сендердің	Yours сенікі, сендердікі
His оның	His оныкі
Her оның	Hers оныкі
Its оның	Its оныкі
Our біздің	Ours біздікі
Your сіздің, сіздердің	Yours сіздікі, сіздердікі
Their олардың	Theirs олардікі

My family is large. Менің жанұям үлкен.

This is **her** car. Бұл оның көлігі.

Сілтеу есімдіктері: мынау – this (Ех. This is a book)

мыналар – these (these are books)

анау- that (That is a window)

аналар- those (Those are windows)

My Family

My family is not very big, just a typical family: Dad, Mom, me, my brother and sister and our cat.

My Mummy is forty-one, she is a teacher of Spanish at the University.

She is a born teacher. She has teaching abilities. My Dad is forty-two, he is a professional painter, he works for a design company. My parents both like their work very much. My elder sister Natasha is nineteen, she goes to the University, she wants to be a teacher of history. She is fond of reading books on history and fiction.

My younger brother Igor is only six years old, he goes to the kindergarten. He is very funny, I like to spend my free time teaching him something. Igor likes to play with our cat. My grandparents are retired. They like gardening. They spend a lot of their time in the garden. They grow vegetables and fruits. We enjoy having fresh vegetables and green on our dinner table. I love my family very much. We always help each other. Everyone in my family is my best friend.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic "My family".
2. Form / construct a sentence using Possessive and
3. demonstrative pronouns

Сабақ 7 Зат есімнің көпше түрі. “My Days off”

Ағылшын тілінде зат есімдер жекеше түрден "-s (-es)" жалғаулары арқылы құрылады, мысалы:

1. a book - books кітап - кітаптар
2. a table - tables стөл - стөлдер
3. a bridge - bridges көпір - көпірлер
4. a boy - boys ұл - ұлдар

1. Егер зат есім -s, -ss, -ch, -sh, -x, -o аяқталса, онда -es жалғауы жалғанады.

a box – boxes
a class – classes
a glass – glasses

2. Егер зат есім дауысызға аяқталса + y, онда y - і әріпіне ауысады және - es жалғауы жалғанады

a party – parties
a city – cities

3. Егер у әріпінің алдында дауысты тұрса, онда зат есімнің көпше түрінде у і ға ауыспайды және s жалғауы жалғанады.

a boy – boys
a day – days

4. Егер зат есім - f/ -fe аяқталса, онда , - f/ -fe -v ауысады және -es жалғауы жалғанады

a wife – wives
a wolf – wolves

Ережеге бағынбайтын сөздер:

a man – men
a woman – women
a goose – geese
a tooth – teeth
a foot – feet
a child – children
an ox - oxen

“My Days off”

I go to school five days a week, so I have two days off Saturday and Sunday (I'm lucky, because some other pupils have the only one day off). During the week I am very busy, so I like to have a rest on weekend. I am not an early riser and it is a rare Saturday or Sunday when I get up before 9 o'clock. I enjoy staying in bed, when I don't have to hurry anywhere. We have late breakfast at 10 and watch TV. Usually we have something tasty: meat salad, fried potatoes, chicken, cake or pie.

If the weather is fine, I usually do not stay indoors, I and my dog go outside. Often we go to the park and play there. If the weather is rainy and gloomy, I stay at home and watch TV, listen to the music, read, the books.

After dinner we go visit our grandparents or relatives, or just simply take a nap. Sometimes when my friends call me we go roller — blading near the Opera theatre I like roller blading very much, I think it is a lot of fun. In the evenings I like to watch video and music programs. There is a big armchair in my room right beside the lamp with blue shade. If it is cold I like to sit there with cup of coffee and read. Sometimes I do something special on weekends: go to an art exhibition, to the theatre, to the concert.

I always go to bed late on Sundays, and Monday morning is the nastiest thing through all the week. I like weekends very much, because I can rest and gain some energy for the next week.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “My Days off”
2. Make up 5 sentences using plural form of Noun

Сабақ 8 Зат есімнің тәуелді септігі. “My best friend”

Ағылшын тілінде зат есімдердің екі септігі бар: ілік септігі мен атау септігінен басқа барлық септіктер немесе тәуелді септік. Жекеше түрде тәуелді септіктегі зат есімдер апостроф және "-s" жұрнағының қосылуы арқылы жасалады, мысалы:

My sister's car – менің әпкемнің машинасы

Kanat's pen – Қанаттың қаламы

Көпше түрде зат есім тек қана апострофтың қосылуы арқылы қолданылады.

My parents' house – Менің ата-анамның үйі

My best friend

I would like to tell you about my friends. I have a lot of them, but my close friend is Marina. She is my school-mate. We have been studying together in one form all the eleven years of our school-life. She is 17. We have nothing in common in appearance. Marina is pretty in her own way. She is thin and slender, not very tall. Her hair is red and straight, her face is oval and her forehead is high. She has a turn-up nose and beautiful green eyes with bushy eyelashes. Marina is as good as gold. Warm-hearted and gentle, quiet and well-bred. Everyone loves her. She is always well dressed and neat. She is always ready to help people, when they are in need.

Marina is the only daughter of her parents and they adore her. Nevertheless she is not selfish. I like to be around her, because she knows a lot of interesting stories, funny jokes. She is fond of reading. Marina goes in for sports. She plays tennis and swims.

She does well at school and it seems to me that all the subjects come equally easy to her. This year she is leaving school and has chosen medicine as future profession. I hope she will make a good doctor. We always meet at the weekends. We discuss books, listen to the music or visit our friends. I always enjoy the time spent together. I am happy to have such a friend as Marina. I am sure we shall be friends forever.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “My best friend’s family”.
2. Write a conversation using Possessive Case

Сабақ 9 Артикль. Артикльдер түрлері. “My daily life”

Ағылшын тілінде артикльдің екі түрі бар:

a (an) — белгісіз, біртектес заттар тобына жататын, әңгімелесушіге белгісіз затты анықтады. Ол **one** деген сын есімінен шыққан, сондықтан зат есімнің көпше түрінде қолданылмайды;

the — белгілі, нақты затты көрсетеді. Бұл артикль **that «анай»** деген сілтеу есімдігінен шыққан, сонымен қатар зат есіммен көпше түрде және жекеше түрде қолдана алды.

Артикльдердің қолданылуы:

a/an саналатын зат есімде ғана, жекеше түрде қолданылады.

— **the** кез келген зат есімдермен қолданылады: *the cat, the cats, the water*;

көпше түрдегі зат есім мен саналмайтын зат есімдер **артикльсіз** қолданыла алады.

	a/an	the	артикльсіз
Саналатын зат есім— жекеше түрі	a cat	the cat	—
Саналатын зат есім — көпше түрі	—	the cats	cats
Саналмайтын зат есім	—	the water	water

Ереже бойынша артикль қазақ тіліне аударылмайды.

“My daily life”

My every day activities are quite routine. I get up at 7 o'clock in the morning, do physical exercises, wash, clean my teeth and make my bed. Then I have breakfast. At ten to eight I leave for college. I go to college five days a week. It takes me twenty minutes to get to college by bus.

At college I usually have 4 different lessons. They are over at 3 p.m. 3 times a week after lessons I visit English course, additional lessons or sport gym. Then I go home. At home I have dinner and have a rest. At about 7 o'clock I begin to do my homework. It takes me two-three hours to do it. If I have free time I can read something interesting, play computer games, chat with my friends on the phone or by Internet or listen to music. At 11 p.m. I try to go to bed.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “My daily life”
2. Make up a dialogue “My working day”

Сабақ 10 Артикльдерді қолдану. “My college”

Белгілі артикль төмендегі жағдайларда қолданылады:

Жалпы есімді зат есімдердің алдында төмендегі жағдайларда қолданылады:

1) Нақты заттарды көрсететін зат есімдердің алдында:

- The flat is quite large and comfortable. — Пәтер үлкен және ыңғайлы.
- Where is the book? — Бұл кітап қайда?

2) Өмірде тек жалғыз ғана болатын зат есімдердің алдында қойылады:

- When we went out, the moon was shining. — Біз далаға шыққанда ай жарық болды.
- Open the door, please. — Есікті ашшы, өтінемін.

the moon, the sun, the star зат есімдері тек белгілі артиклмен қолданылады.

3) Мекен пысықтауыш қызметіндегі зат есімдердің алдында:

They went into the restaurant and sat down at the table by the window. — Олар мейрамханаға кіріп, терезенің қасындағы стөлге отырды.

- It was very dark in the forest. — Орманда өте қараңғы болды

4) Затты білдіретін (белгілі санда немесе белгілі орында, белгілі жағдайда) зат есімдердің алдында:

- Pass me the salt, please. — Өтінемін, маған тұзды беріп жіберіңізші.
- The snow is dirty. — Қар кір.
- Where is the water? — Су қайда?

5) Сын есімдер зат есімге айналған кезде және *people* "халық" деген мағынада:

- The old don't always understand the young. — Үлкендер жастады әрқашан түсіне бермейді.
- The Japanese live on islands. — Жапондықтар аралдарда тұрады.

6) Әлеуметтік адамдар топтарын білдіретін зат есімдердің алдында:

- the workers, the bourgeoisie — жұмысшылар, буржуазия.

Жалқы есімді зат есімдердің алдында келесі жағдайларда:

1) Толығымен жанұяны білдіретін кезде:

I haven't met the Browns since they returned from London. — Мен Браундарды Лондоннан қайтып келгеннен бастап кездестірмедім.

2) Кейбір мемлекеттер мен аудандардың алдында қойылады

the артиклі republic, union, kingdom, states, emirates сөздерімен, сонымен қатар көпше түрде

географиялық жағдайларда қолданылады:

- the German Federal Republic D the Republic of Ireland
- the Soviet Union
- the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
- the United States of America
- the United Arab Emirates
- the Netherlands и столица этой страны The Hague
- the Philippines

Аудандар атауларында the қойылады:

- the Middle East, the Far East
- the north of England, the south of Spain, the west of Canada и т.д.

3) Мұхиттар, теңіздер, өзендер, каналдар, тау тізбектері, аралдар тобында, шөлдалар атауларында

- the Atlantic (Ocean), the Indian Ocean
- the Mediterranean (Sea), the (English) Channel
- the Nile, the Amazon, the Thames, the Rhine, the Volga
- the Suez Canal, the Panama Canal
- the Rocky Mountains (Rockies), the Andes, the Alps
- the Bahamas, the Canaries (the Canary Islands), the British Isles

Тау атаулары негізінен the сыз қолданылады:

- (Mount) Everest, Ben Nevis, (Mount) Etna.

4) Жердің төрт бағыттарында:

- Have you ever been to the South? — Сен оңтүстікте болдынба?
- He has lived in the North for 15 years. — Ол солтүстікте 15 жыл тұрды.

5) Кемелер, мейрамханалар, мұражайлар, галереялар, ағылшын газеттері, кинотеатр мен театрлер атауларының алдында

- the "Cutty Sark" — клиппер "Катти Сарк"
- the Hilton (Hotel), the Station Hotel, the Moskva (Hotel)
- the Bombay restaurant, the Red lion (pub)
- the British Museum, the Tate Gallery
- the Morning Star, the Washington Post, the Evening Standard
- the Odeon, the Classic
- the Palace Theatre, the National Theatre

Белгісіз артикль төмендегі жағдайларда қолданылады:

1. Заттардың белгілі бір топқа тәуелділігін білдіретін жағдайда (*to have, to see* және т.б. етістіктермен., *there is* айналымымен):
 - I've got a son and a daughter. — Менде ұл мен қыз бар.
 - Give me a pencil, please. — Өтінемін, маған қарындаш берші.
 - I saw a beautiful flower. — Я видел прекрасный цветок.
 - There is a vacant seat in the third row. — Үшінші қатарда бос орын бар.
 - He's **an** engineer. — Ол инженер.
2. "Біреу қана" мағынасындағы, уақытты білдіретін, санай алатын зат есімдердің алдында:
 - How many times a month do you go to the theatre? — Сен театрға айына неше рет барасын?
 - Will you be back in an hour? — Сен бір сағаттан кейін қайтып ораласын ба?
3. *what* сөзінен кейін лепті сөйлемдерде, саналатын, жекеше түрдегі зат есімдердің алдында:
 - What a lovely day! — Қандай керемет күн!
4. "**басқа**", "**тағы бір**" мағынасындағы реттік сан есім болып табылатын зат есімдердің алдында:
 - Suddenly we heard a shot, then a second, then a third. — Кенеттен біз оқ дыбысын естідік, одан кейін келесісін, үшіншісін.

Артикльдің жазылмайтын жағдайы

Артикль төмендегі жағдайларда жазылмайды:

1. Абстрактті зат есімдердің алдында; зат атауының алдында; көпше түрдегі зат есімнің алдында:
 - The work gives him _satisfaction. — Ол жұмыстан ляззат алады.
 - Snow is white. — Қар ақ.
 - I like to read _English books. — Мен ағылшын кітаптарын оқығанды ұнатамын.
 - What lovely _flowers! — Қандай сүйкімді гүлдер!
2. Жалқы есімдердің алдында :
 - London is the capital of Great Britain. — Лондон –Ұлыбританияның астанасы.
 - I've been neither to South Africa nor to North America. — Мен ешқашан Оңтүстік Африка мен Солтүстік америкада болған емеспін.
3. ғылымдар атауларының алдында:
 - I like literature and history but I don't like mathematics. — Мен әдебиет пен тарихты ұнатамын, бірақ математиканы ұнатпаймын.
4. *Mother, Father, Uncle, Aunt және т.б.* сөздерінің алдында:
 - Has Mother come back yet? — Анам қайтып келді ме?
 - Father wants to speak to you. — Әкем сенімен сөйлеспекші.
5. Жалқы есімде тұрған және ғылыми, әскери атақтарды білдіретін зат есімдердің алдында
 - Academician Kurchatov died several years ago. — Академик Курчатов бір неше жыл бұрын қайтыс болған.
 - Can I speak to Mr. Попов? — Мен Попов мырзамен сөйлесе алам ба?
6. Зат есіммен бірге берілетін предлогы бар сөз тіркестерде, сонымен қатар олар үстеу мағынасында болғанда :

to/at/from school; in/to class; to/at/from university/college (американдық ағылшында жиірек in school/college); to/in/into/from church; to/in/into/out of hospital/bed; to/at/from work; to/at sea; to/in/from town; at/from home; for breakfast, at lunch, to dinner,және т.б.; at night; by car/bus/bicycle/plane/train/tube/boat; on foot; to go to sleep; in time; by heart; by day; from year to year; from head to foot; with knife and fork, from top to bottom; on land and sea; arm in arm; inch by inch; day after day.
7. континенттер, мемлекеттер, штаттар, қалалар, көшелер атауларының алдында :
 - Africa, Berkshire, Texas, Oxford, High Street, Brazil және т.б

"My college"

Semey Geological Prospecting College was established in 1931.

There are several specialities at the college: geology, ecology, hydrology, drilling, geophysics and programming.

The lessons begin at 8.15 and end at 3. After the second lesson we have a break at 11.15. Our canteen is quite comfortable and cosy. Our students pay a great attention to sport. Our students are interested in basketball, football, volleyball, tourism, tennis, wrestling, etc.

The library at the college has a great number of geological books and magazines. There is a large reading-hall where we can do our homework.

The classrooms and laboratories at our college are large and light.

There is a comfortable hostel where students from different parts of our country live. It is situated near the college.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “My college”
2. Make up 10 sentences using types of Articles

Сабак 11 “there is/are” айналымдары. “My flat/house”

there is (there are) айналымы «бар», «осы жерде бар» деген мағыналарда қолданылады.

Орыс тіліне аударғанда there is (there are) тіркесін орын пысықтауышынан бастап аударған жөн:

There is a bus in the street. На улице (есть, находится) автобус (Көшеде автобус бар).

There is a book on the table. На столе есть книга (Стөлдің үстінде кітап бар).

There are two pens on the desk. На парте две ручки (Партаның үстінде екі қаламсап бар).

Сұраулы сөйлемде **to be** етісігі **there** қыстырма сөзінің алдына қойылады:

Is there a pencil in your bag? Сенің сөмкеңде қарындаш бар ма?

Are there any cars in the street? Көшеде машиналар бар ма?

Сұраулы формасын құру үшін **there is (there are)** айналымынан кейін **not** болымсыздық белгісі қойылады:

There isn't a book on the table. Стөлдің үстінде кітаптар жоқ.

There aren't any buses in the street. Көшеде автобустар жоқ.

“My flat/house”

We have a nice flat in a new block of flats. Our flat is on the fourth floor. There are three rooms, a kitchen, a bathroom and a hall in our flat. The living-room is the largest and most comfortable room in the flat. The bedroom is smaller than the living-room and not so light. In this room there are two beds with a bedside-table between them. In the left-hand corner there is a dressing-table with a big mirror. The third room is my study. It is not large but very cosy. It has a writing-table and an armchair before it. In the right hand corner there is a bookcase full of books, magazines and newspapers. Near it there is a sofa with some cushions. In my opinion, the study is the best room in our flat. But the warmest place in our flat is the kitchen, I think — the place where the whole family gathers every evening not only to have supper together, but also to speak and rest.

Бақылау сұрақтары

1. Describe your room using “there is/are”.
2. Make up a dialogue “My flat/house”

Сабак 12 Сын есімнің шырайлары. “My favourite season”

Сын есімдердің ағылшын тілінде екі шырайы бар: салыстырмалы (*The Comparative Degree*) және күшейтпелі (*The Superlative Degree*). Жай шырайды *The Positive Degree* деп атайды.

1. Бір буыннан және бірнеше буындардан тұратын, **-y, -er, -ow, -le** аяқталатын сын есімдерге **-er** [ə] жұрнағы жалғануы арқылы салыстырмалы сын есімнің шырайларын құрады. Сын есімнің күшейтпелі шырайы **-est** [ɪst] жұрнағының жалғануы арқылы құрылады. Сын есімнің күшейтпелі шырайы үнемі белгілі артикльмен қолданылады. Мысалы:

The Positive Degree	The Comparative Degree	The Superlative Degree
cold	colder	the coldest
busy	busier	the busiest
clever	cleverer	the cleverest
narrow	narrower	the narrowest
simple	simpler	the simplest

2. Бірнеше буындардан тұратын сын есімнің салыстырмалы шырайында, сын есімнің алдына **more** және күшейтпелі шырайда **most** қойылады. Күшейтпелі шырайда **the** артиклі қойылады:

□ interesting - more interesting - the most interesting — қызықты – қызығырақ - өте қызық

Заттарды салыстыру — Сын есімнен кейін екі затты салыстырғанда салыстырмалы шырайда **than** шылауы қолданылады.

□ The Volga is longer than the Dnieper. — Еділ Днепрге қарағанда ұзынырақ.

— Екі бірдей заттарды салыстырғанда **as... as** шылаулары қолданылады (... сияқты):

□ The 1st text is **as long as** the 2nd text. — Бірінші мәтін екінші сияқты ұзын.

Сапаларына қатысты екі затты салыстырғанда **the same as** құрылымы қолданылады (бірақ **the same like** емес):

□ Ann's salary is **the same as** mine. — Аннаның жалақысы менікі сияқты.

□ Tom is **the same age as** George. — Том мен Джорж жасты.

-Екәі бірдей емес заттарды салыстырғанда *not so... as, not as... as* айналымдары қолданылады (...сияқты емес):

□ Jack isn't as old as he looks. — Джек шынайы жасына қарағанда үлкен көрінеді.

□ Henry isn't so rich as Joe. — Генри Джо сияқты бай емес.

Параллельдішырайлардың келуі *the + салыстырмалы шырай... the + салыстырмалы шырай* құрылымы қолданылады.

□ The *older* he grew the *wiser* he became. — Оның жасы өскен сайын, ол ақылдырақ болды.

□ The *bigger* the house is the *more expensive* it'll be. — Үй неқұрлым үлкен болса, ол соғұрлым қымбаттырақ.

“My favourite season”

There are four seasons in a year: spring, summer, autumn and winter.

My favourite season is spring and I'm sure a lot of people share this opinion with me. Spring is the season of hope, happiness and love. It is the season when nature awakens from her winter sleep: the ice is broken, the grass is beginning to shoot, the trees are bursting into leaf. Spring comes in March and ends in May. It begins with the unique spring smell — the smell of fresh air, future rains and greenery, the smell of hope and joy of life. It often rains in spring especially in April. People say: "April showers bring May flowers". Birds come back from the warm lands and twitter in the trees. I don't know anyone who wouldn't like spring.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “My favourite season”
2. Make a comparison between two seasons (autumn/spring, winter/summer)

Сабақ 13 Сын есім шырайларының ережеге бағынбайтын түрлері. “English is the Language of Communication”

Ағылшын тілінде ережеге бағынбайтын бірнеше сын есімдер бар, олар:

Ережеге бағынбайтын сын есімнің шырайлары:	The Comparative Degree	The Superlative Degree
good	better	the best
bad	worse	the worst
little	less	the least
many/much	more	the most
far	farther/further	the farthest/the furthest
old	older/elder	the oldest/the eldest
2. <i>as...as</i>	as long as	My brother is as tall as me.
	as soon as	
<i>not so...as</i>	not so tall as	My brother is not so slim as my sister.

Сапалары бірдей екі затты салыстыру үшін сын есім *as ... as* (такој же ... как) (сол сияқты) арасына қойылады.

Болымсыз сөйлемде *so...as* қолданылады

“English is the Language of Communication”

Learning a foreign language isn't an easy thing. Nowadays it's especially important to know foreign languages. Some people learn languages because they need them for their work, others travel abroad, for the third studying foreign languages is a hobby. Everyone, who knows foreign languages can speak to people from other countries, read foreign authors in the original, which makes your outlook wider. I study English. It's a long and slow process that takes a lot of time and efforts. Over 300 million people speak it as a mother tongue. The native speakers of English live in Great Britain, the United States of America, Australia and New Zealand. English is one of the official languages of the United Nations Organization and other political organizations. English language is a wonderful language. It's the language of the great literature. It's the language of William Shakespeare, Charles Dickens and others. Half of the world's scientific literature is in English. It's the language of computers technology. The great German poet Goethe once said, "He, who knows no foreign language, doesn't know his own one". That's why in order to understand oneself and environment one has to learn foreign languages. I think, that to know English today is absolutely necessary for every educated man, for every good specialist.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “English is the Language of Communication”
2. Form a sentence using degree of Comparison

Сабақ 14 Есептік және реттік сан есімдер. “English speaking countries”

Сан есім заттың санын, қатарын, мөлшерін, бөлшегін білдіретін сөз табын атаймыз.

Сан есімдер есептік және реттік болып бөлінеді. Есептік сан есімдер заттың санын білдіреді және **how many** (қанша?) деген сұраққа жауап береді:

- twenty — жиырма
- one hundred and twenty-five — жүз жиырма бес

Реттік сан есімдер рет санын білдіреді және **which?** (қандай?) деген сұраққа жауап береді:

- the first — бірінші
- the one hundred and twenty-fourth — жүз жиырма төртінші

Реттік сан есімдер

1-10		11-19		20-90	
1	one	11	Eleven	20	twenty
2	two	12	Twelve	21	twenty-one
3	three	13	Thirteen	22	twenty-two,
4	four	14	Fourteen		және т.б
5	five	15	Fifteen	30	thirty
6	six	16	Sixteen	40	forty
7	seven	17	Seventeen	50	fifty
8	eight	18	Eighteen	60	sixty
9	nine	19	Nineteen	70	seventy
10	ten			80	eighty
				90	ninety
100 және ары қарай					
	100	a/one hundred			
	101	a/one hundred and one			
	200	two hundred			
	1,001	a/one thousand and one			
	1,250	a/one thousand two hundred and fifty			
	2,235	two thousand two hundred and thirty-five			
	4,000	four thousand			
	100,000	a/one hundred thousand			
	1,000,000	a/one million			

1) 13тен 19ға дейін сан есімдер бастапқы формаларына **teen** жұрнағының қосылуы арқылы жасалады: four - fourteen, six - sixteen және т.б. Сонымен қатар **three және five** деген сан есімдерге - **teen** жұрнағы қосылғанда өзгереді:

- three — thirteen
- five — fifteen

2) Ондық сан есімдерге бастапқы формаларына - **ty** жұрнағы қосылады.

six — sixty

сонымен қатар **two, three, four, five** сан есімдері өзгереді:

- two — twenty
- three — thirty four forty
- five — fifty

Ондықтар мен бірліктер арасына дефис қойылады:

- twenty-five

3) Күрделі сан есімдерде ондықтардың адына (егер олар болмаса, онда бірліктердің алдына) *and* шылауы қойылады:

- 375 — three hundred and seventy-five
- 305 — three hundred and five
- 2,075 — two thousand and seventy-five
- 2,005 — two thousand and five
- 1,225,375 — one million two hundred and twenty-five thousand three hundred and seventy-five

Әр үш разрядтан кейін үтір қойылады (оңнан солға қарай): 3,745; 18,435,816.

Британдық ағылшын тілінде 1,000,000,000 — **a milliard**, американдық ағылшын тілінде - **a billion**.

Есептік сан есімдер

1ден 12 ке дейінгі Сан есімдер (Num + -th)	13тен 19ға дейінгі Сан есімдер (Num + -th)	Ондықтар 20дан 90ға дейін (Num + -eth)
1-й — (the) first 2-й — (the) second 3-й — (the) third 4-й — (the) fourth 5-й — (the) fifth 6-й — (the) sixth 7-й — (the) seventh 8-й — (the) eighth 9-й — (the) ninth 10-й — (the) tenth 11-й — (the) eleventh 12-й — (the) twelfth	13-й — (the) thirteenth 14-й — (the) fourteenth 15-й — (the) fifteenth 16-й — (the) sixteenth 17-й — (the) seventeenth 18-й — (the) eighteenth 19-й — (the) nineteenth	20 — (the) twentieth 30 — (the) thirtieth 50 — (the) fiftieth 60 — (the) sixtieth 70 — (the) seventieth 80 — (the) eightieth 90 — (the) ninetieth
Күрделі сан есімдер		
100-й — (the) hundredth	1,000,000-й — (the) millionth	
1,000-й — (the) thousandth	1,000,000,000-й - (the) milliardth/ billionth	

Реттік сан есімдер, бірінші үш сан есімдерді есептемегенде (*first, second, third*), есептік сан есімнен құрылады, оларға *-th* жұрнағы жалғанады, сонымен қатар реттік сан есімнің алдына белгілі артикль қойылады.

Күрделі реттік сан есімдерді құрғанда тек соңғы разряды қана реттік сан есіммен белгіленеді, ал алдындағы сан есімдер есептік болып қала береді:

- twenty-first
- one hundred and twenty-fifth

“English speaking countries”

I'd like to tell you about another countries, where English is the official language. At first, it's the USA. After 350 years of development the United States of America still holds the leading position in the western world. The USA is the most powerful and highly developed country in the world.

What makes the USA the leader of the western world is its economical, political and military dominance over other countries.

Canada is the second largest country in the world. Only Russia has a greater land area. Canada is situated in North America. About 28 million people live in Canada. Canada is an independent nation. But according to the Constitution Act of 1982 British Monarch, Queen Elizabeth II of the United Kingdom is recognized as Queen of Canada. Canada's people are varied. About 57% of all Canadians have some English ancestry. Both English and French are official languages of the country. Other large ethnic groups are German, Irish and Scottish people.

Australia is the only country in the world that is also a continent. It's the sixth large country and the smallest continent. The country's official name is Commonwealth of Australia. The Commonwealth of Australia is a federation of states. Australia has six states and two territories. Australia is a constitutional monarchy like Great Britain. The Britain monarch, Queen Elizabeth II is also queen of Australia and country's head of state. But the queen has little power in the Australian government.

New Zealand is an island country in the Southwest Pacific Ocean. New Zealand belongs to a large island group called Polynesia. The country is situated on two main islands — the North Island and the South Island. Wellington is the capital of New Zealand. English is the official language of New Zealand and is spoken throughout the country. New Zealand is a constitutional monarchy. The British Monarch, Queen Elizabeth II of the United Kingdom, is the monarch of New Zealand. Britain gave New Zealand a constitution in 1852. New Zealand has one of the highest standard of living in the world. New Zealand's economy depends on trade with many countries — Australia, Britain and the USA.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “English speaking countries”
2. Form ordinal numbers from cardinal: 12, 1, 3, 20, 101, 50, 6, 9, 25

Сабақ 15 Дата. Уақыт. “Great Britain: geographical position”

- 1) АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ ЖЫЛ ЕКІ САНМЕН БӨЛІНІП ОҚЫЛАДЫ.

1994 – nineteen ninety four

1988 – nineteen eighty eight

2000 – two thousand

2007 – two thousand and seven Даталар реттік сан есімдермен белгіленеді:

□ May 15 th, 1948 May the fifteenth nineteen forty-eight.

The fifteenth of May nineteen forty-eight.

Жазылулары әр түрлі болулары мүмкін: April, 12; April, 12th; 12th April; 12th of April. Апта күндері мен ай атаулары негізінде бас әріппен жазылады - Friday, January. Негізінен апта күнінен және датадан кейін үтір қойылады:

□ Wednesday, 29th January, 1987.

- 2) Апта мен ай атаулары бас әріппен жазылады.

Monday	January
Tuesday	February
Wednesday	March
Thursday	April
Friday	May
Saturday	June
Sunday	July
	August
	September
	October
	November
	December

- 3) Сағатта уақытты көрсету үшін past (түстен кейін) және to (дейін) предлогтары қолданылады.

2: 00 – two o'clock

2: 10 – ten past two

2 : 30 – half past two

2:15 – quarter past two

4:45 – quarter to five

4: 50 – ten to five

“Great Britain: geographical position”

The United Kingdom is situated in the north-west coast of Europe between the Atlantic Ocean on the north and north-west and the North Sea on the east.

The U.K. includes Great Britain and Northern Ireland. Great Britain, the largest island in Europe, contains England, Scotland and Wales. The United Kingdom has an area of 94,249 square miles (Its 244, 100 square km.). The capital of the country is London. English is the official language.

The population of the U.K. is nearly 60 million people. The population lives mostly in towns and cities and their suburbs. Four out of every five people live in towns. Over 3 million – in Wales. A little over 5 million – in Scotland. About 1.5 million – in Northern Ireland. London's population is over 7 million people. The British nation consists of the English, the Scots, the Welsh and the Irish. There are many people of all colors and races in the United Kingdom.

The climate of Great Britain is mild. It is not too hot in summer or too cold in winter. It often rains in England. Rain falls in summer and in winter, in autumn and in spring. Snow falls only in the North and West of the country. The surface of England and Ireland is flat, but Scotland and Wales are mountainous. Many parts of the country have beautiful villages. There are many rivers in Great Britain. The main river is the Thames. Many ships and barges go up and down the river. The longest river is Severn. It is 350 kilometers long.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic "Great Britain: geographical position", paying attention to the following questions:

- 1) What is the total area of Great Britain?
- 2) What is the population of Great Britain?
- 3) What rivers are there in Great Britain?
- 4) Who is the head of Great Britain?
- 5) What is the capital of Great Britain?

2. Say dates and time in English: 2003, 16 декабря, 2013, 1990, 31 августа, 12:40, 14:15, 03:05, 10:30

Сабақ 16 Бөлшекті сан есімдер. "National Emblems of the United Kingdom"

Простая (жай) дробь — vulgar fraction десятичная (ондық) дробь — decimal (fraction) правильная (дұрыс) [неправильная] (бұрыс) дробь — proper [improper] fraction

Жай бөлшектерде алымы есептік, ал бөлімі реттік сан есім болып жазылады:

1. $1/3$ — one third
2. Егер алымы бірден үлкен болса, онда бөліміне көпше түрдің —s жалғауы жалғанады:
3. $2/3$ — two thirds — Аралас бөлшектер төмендегідей оқылады
4. $2 1/2$ kilometres - two and a half kilometres
5. Ондық бөлшектерде бүтін сан бөлшектен үтірмен бөлінеді, сонымен қатар ол point деп оқылады.
6. Пайыздар төмендегідей оқылады: 2 % - two per cent.
7. Телефонның әр сандары бөлек-бөлек оқылады: 4-36-08 - four three six 0 eight. 0 саны алфавиттегі o [ou] әріпі сияқты оқылады.

АҚШ та нөл zero болып жазылады .

Қарапайым бөлшектер	Ондық бөлшектер
$1/2$ - a (one) half	0.1 – zero point one
$2/3$ - two thirds	2.3 – two point three
$1/4$ - a (one) quarter or a (one) fourth	2.35 – two point three five or two point thirty five

"National Emblems of the United Kingdom"

British monarchy for many centuries. The unicorn, a mythical animal that looks like a horse with a long straight horn, has appeared on the Scottish and British royal coats of arms for many centuries, and is a symbol of purity. The United Kingdom (abbreviated from "The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland") is the political name of the country which consists of England, Scotland, Wales and Northern Ireland (sometimes known as Ulster). Great Britain is the name of the island which is made up of England, Scotland, Wales, whereas the British Isles is the geographical name of all the islands off the north-west coast of the European continent. In everyday speech "Britain" is used to mean the United Kingdom.

The flag of the United Kingdom, known as the Union Jack, is made up of three crosses. The upright red cross on a white background is the cross of the 1st George, the patron saint of England. The white diagonal cross on a blue background is the cross of St. Andrew, the patron saint of Scotland, The red diagonal cross on a white background is the cross of St. Patrick, the patron saint of Ireland. The Welsh flag, called the Welsh dragon, represents a red dragon on a white and green background. St. George's Day falls on 23 April and is regarded as England's national day. On this day some patriotic Englishmen wear a rose pinned to their jackets'. A red rose is the national emblem of England from the time of the Wars of the Roses (15th century).

St. Andrew's Day (the 30th of November) is regarded as Scotland's national day. On this day some Scotsmen wear a thistle in their buttonhole. As a national emblem of Scotland, thistle apparently first used in the 15th century as a symbol of defence. The Order of the Thistle is one of the highest orders of knighthood. It was founded in 1687, and is mainly

given to Scottish noblemen (limited to 16 in number).

St. Patrick's Day (the 17th of March) is considered as a national day in Northern Ireland and an official bank holiday there. The national emblem of Ireland is shamrock. According to legend, it was the plant chosen by St. Patrick to illustrate the Christian doctrine of the Trinity to the Irish.

St. David's Day (the 1st of March) is the church festival of St. David, a 6th-century monk and bishop, the patron saint of Wales. The day is regarded as the national holiday of Wales, although it is not an official bank holiday.

On this day, however, many Welshmen wear either a yellow daffodil or a leek pinned to their jackets, as both plants are traditionally regarded as national emblems of Wales. In the Royal Arms three lions symbolize England, a lion rampant — Scotland, and a harp — Ireland. The whole is encircled and is supported by a lion and a unicorn. The lion has been used as a symbol of national strength and of the

Бақылау сұрақтары

1. Say the fractions in English: $\frac{1}{2}$; $\frac{3}{4}$; $\frac{8}{15}$; 3,5; 0,05; $\frac{3}{10}$.

2. Make up a topic about national emblems of the United Kingdom, paying attention to the following questions:

- 1) What is the emblem of Wales?
- 2) What is the emblem of England?
- 3) What is the emblem of Scotland?
- 4) What is the emblem of Northern Ireland?

Сабақ 17 Орын көмекші сөздері (предлогтар). “Great Britain: industry and agriculture”

* At a party/at a concert/at a conference/at the meeting/at a football match/at the lesson, at the exhibition)

Мағналары бойынша предлогтар келесі түрлерге бөлінеді: орын, уақыт және бағдар предлогтары.

Қазақ тілінде предлогтар жоқ.

Орын предлогтары:

in (into) => **в; ішінде** деген мағына береді, сондықтан орыс тіліндегі **в** предлогына көбіне сәйкес келмейді; бұл предлогы бар сөздер көбіне **қайда?** деген сұраққа жауап береді

in the pocket => **в кармане (где?); қалтада**

into the pocket – **в карман (куда?); қалтаға**

He lives **in** Moscow.

Он живет в Москве. Ол Мәскеуде тұрады.

on => **на** (на поверхности предмета) үстінде, сондықтан көп жағдайда орыс тіліндегі **на** предлогына сай келмейді; бұл предлогы бар сөздер көбіне **қайда?** деген сұраққа жауап береді

on the table => **на столе; столда**

My book is **on** the table.

Моя книга на столе. Менің кітабым үстел үстінде.

behind - за (позади другого предмета) артында:

Our house is **behind** the forest.

Наш дом за лесом. Біздің үй орманның артында.

over – над үстінде:

A lamp is **over** the bookshelf.

Лампа над книжной полкой. Кітап сөресінің үстінде (яғни ілініп тұр).

under – под астында:

A box is **under** the table. Қорап стөлдiң астында.

Ящик под столом.

in front of – перед алдында (қарама қарсы):

There is a garden **in front of** our school.

Перед нашей школой есть сад. Біздің мектеп алдында бақша бар.

at => **у / при / около, на;** (указывает на нахождение предмета вблизи другого предмета) маңында (бір заттың екінші заттың маңында орналасқанын көрсетеді);

Он стоял у окна. Ол терезенің қасында тұрды => He was standing **at** the window.

at => обозначает принадлежность к большой системе, үлкен (яғни адам көп жер) жүйеге **тәуелділігін көрсетеді:**

Папа работает **на** заводе. Әкем зауытта жұмыс істейді => Father works **at** the plant. Я учусь **в** институте. Мен институтта оқимын => I study **at** the institute.

* On a river/on a road/on the way/on the coast (подразумевается береговая линия) (жағажай)

“Great Britain: industry and agriculture”

The population of the United Kingdom is about 60 million people. Great Britain is a highly industrialized country. London is an important industrial center. Clothes, food, planes and cars are made in London. Machines, cars and lorries, TV sets and radios are produced in Birmingham. Manchester is the center of the cotton textile industry. Computers and electronic equipment are produced here. Coal-mining is important in South Wales. Ship-building is developed in London, Glasgow and Belfast. There are a lot of cattle-farms and farms where milk, cheese and butter are produced. Wheat is grown in the east of England. Vegetables and fruit are grown in the south.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “Great Britain: industry and agriculture”
2. Describe our classroom.

Сабақ 18 Уақыт көмекші сөздері (предлогтар). “Great Britain: political system”

on => апта күндерінің алдына қойылады: on Sunday / on Monday;

даталары толық болғанда (ай мен күн болғанда): on the first of May;

in => ғасыр сөзінің алдында: in the first century;

=> жылдың алдында: in 1992;

=> жыл мезгілдерінің алдында: in winter / in spring;

=> ай атауларының алдында: **in May / in December**; => тәулік бөліктерінің алдында, міндетті түрде белгілі артикілмен:

in the morning => таңертең; **in** the afternoon => күндіз; **in** the evening => кешке;

бірақ:

at night => түнде

in => уақыт аралығына ; **Future** шағындағы баяндауышпен қолданылады

I'll be back in five minutes. => Я **вернусь через** пять минут. Мен 5 минуттан кейін ораламын. **He will**

finish school in two years. ” Он **закончит** школу **через** два года. Ол мектепті 2 жылдан кейін аяқтайды

at => **в**; дәл уақытты көрсетеді:

at that moment => осы уақытта;

at five minutes past ten => 10-нан 5 минут кеткенде;

at a quarter to nine => 9 –ға 15 минут қалғанда

“Great Britain: political system”

The United Kingdom is a parliamentary monarchy. The Queen is officially head of Great Britain. But she has little power in the country. The Parliament has two parts: the House of Commons and the House of Lords. The members of the House of Commons are elected for five years. There are about 650 members in the House of Commons. The Speaker is the chairperson at all the debates in the House of Commons. The members of the House of Lords are not elected. They are appointed. The chairperson of the House of Lords is Lord Chancellor.

The Prime Minister is the head of the government. The Prime Minister is usually the leader of the political party.

The main political parties in Great Britain are the Conservative and Liberal Parties.

The place where members of Parliament gather to make laws is called the House of Parliament.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “Great Britain: political system”.
2. Make up a topic about yourself using prepositions of time.

Сабақ 19 Бағыт көмекші сөздері (предлогтар). “London”

to - к, в, на (бір заттың екінші затқа деген бағдарын білдіреді): **to** => **в / на**; (куда? / кому? / к кому?, кімге? қайда?):

Мама ушла **в** кино. Анам киноға кетті . => Mother went **to** the cinema.

Мы не пойдем **в** институт. Біз институтқа бармаймыз => We shall not go **to** the institute.

Она дала мне один доллар. Ол маған бір доллар берді => She gave one dollar **to** me. We'll go **to** the theatre. Мы пойдем **в** театр. Біз театрға барамыз.

into (in + to) - в (бір заттың екінші заттың ішіне деген бағдарды білдіреді):

May I come **into** your room?

Можно войти в вашу комнату? Бөлменің ішіне кіруге болады ма?

from - из, от, с, у (бір заттың екінші заттан алшақтауын білдіреді):

I am going **from** my friend's.

Я иду от друга. Мен досымнан келе жатырмын.

Take the book **from** the bookshelf.

Возьмите книгу с книжной полки. Кітапты сөреден ал.

out of - из (заттың екінші заттың ішінен шыққанның көрсетеді):

He went **out of** the room.

Он вышел из комнаты. Ол бөлмеден шықты

through через(арқылы):

We shall better go **through** the forest.

Лучше мы пойдем через лес. Біз орман арқылы барайық.

towards => **по направлению к; to** предлогының мағынасына ұқсас, бірақ **толығымен нақты айтылмайды:**

He went to the car. => Он пошел к машине, (в машину): Ол машинаға кетті (ол машинаның ішіне кіреді)

He went **towards** the car. => Он пошел **по направлению** к машине, (но может свернуть в сторону): Ол машинаға қарай кетті (бірақ ол машинаның ішіне кірмейді)

by => у / около (жаңында, маңында):

by the window => у окна; терезенің қасында

by the door => **рядом с** дверью, есіктің қасында

Төмендегі тұрақты сөз тіркестерді жатта:

Go home – ийти домой, үйге бару

On foot – пешком, жаяу

By car (taxi, bus) – на машине (на такси, на автобусе), машинамен, таксимен, автобуспен

“London”

London is the capital of Great Britain. It is a very old city. It is two thousand years old. London is not only the capital of the country; it is also a huge port. London is situated upon both banks of the Thames. There are 17 bridges across Thames river. The population of London is about 9 million people.

London has got three parts: the City of London, the West End, the East End.

The City of London is the oldest part of London. You can see narrow streets and pavements there. There are many offices, firms and banks in this part of London. The City of London is the financial centre of the United Kingdom.

The West End is the centre of London. There are many sights in the West End. They are, for example, the Houses of Parliament with Big Ben. It is interesting that the clock “Big Ben” came into service in 1859. Big Ben is the biggest clock bell in Britain. It weighs 13.5 tons.

The other interesting place is Westminster Abbey, which was founded in 1050. It is situated in the centre of London. Many great Englishmen were buried in the Abbey: Newton, Darwin and others.

The official London residence of the Queen is Buckingham Palace. It was built in the 18th century.

There are many nice squares in London. Trafalgar Square is one of them and it is in the centre of the West End. One can see a statue of Lord Nelson in the middle of this square.

There are many museums, libraries and galleries in London. The Tate Gallery is one of the well – known galleries in London. Henry Tate was a sugar manufacturer. He was fond of paintings and collected many pictures. The British Museum is a very interesting place in London. It was founded in 1753. The library of this museums has a lot of books.

The East End of London is the district for the working people. There are many factories, workshops, docks there.

There are many cars and buses in London. There is a tube (an underground) in London, too. It is a nice one.

One can say that the City is the money of London, the West End is the goods of London, and the East End is the hands of London.

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic “London”, paying attention to the following questions:

1) What do you know about London?

2) What is the population?

3) What is London famous for?

2. Describe your way from house to college.

Сабақ 20 Present Simple Tense шағының жасалуы. “The British Education System.”

The Present Simple Tense - to шылауынсыз етістіктің бастапқы формасы болып табылады. Үшінші жақ жекеше түрде негізгі етістікке *-s* немесе *-es* жалғаулары жалғанады.

Жақ	Жекеше түрі	Көпше түрі
1	I work	we work
2	you work	you work
3	he she it	Works they work

Сұраулы және болымсыз түрлері *do* көмекші етістігі арқылы жасалады, ал 3-ші жақ жекеше түрде *does* [d^z] көмекші етістігі мен и негізгі етістік арқылы жасалады.

Сұраулы сөйлемде көмекші етістік бастауыштың алдына қойылады:

Do you live in Moscow? — Сен Мәскеуде тұрасың ба?

Does he live in Moscow? — Ол Мәскеуде тұрады ма?

Болымсыз формада *not* көмекші етістіктен кейін қойылады:

I do not live in St. Petersburg. — Мен Санкт-Петербургте тұрмаймын.

He does not live in St. Petersburg. — Ол Санкт-Петербургте тұрмайды.

Қолданылуы

Present Simple ардайым, үнемі, қайталанатын іс-әрекетті көрсетеді.

I live in Moscow. — Мен Мәскеуде тұрамын.

My brother studies at the Institute. — Менің ағам институтта оқиды.

My friend speaks English well. — Менің досым ағылшынша жақсы сөйлейді.

Үнемі, қайталанатын іс-әрекет келесі үстеулермен байланысады, олар: *usually әдетте, often жиі, seldom анда санда, always әрқашан, never ешқашан.*

Сөйлемде олар бастауыш пен негізгі етістіктің арасына қойылады:

I always get up at 7.00. — Мен әрқашан сағат 7 тұрамын.

We sometimes go sailing at weekends. — Кейде біз демалыста теңізге барамыз.

Do you often go to the cinema? — Сен киноға жиі барасың ба?

Есінде сақта! *to be* етістігі үстеудің алдында қойылады :

I am always late for school. — Мен үнемі мектепке кешігіп келемін.

He's never at home when I call. — Мен оған қоңырау шалғанда, ол үнемі үйінде болмайды.

“The British Education System”

In England and Wales compulsory school begins at the age of five, but before that age children can go to a nursery school, also called play school. School is compulsory till the children are 16 years old. In Primary School and First School children learn to read and write and the basis of arithmetic. In the higher classes of Primary School (or in Middle School) children learn geography, history, religion and, in some schools, a foreign language. Then children go to the Secondary School. When students are 16 years old they may take an exam in various subjects in order to have a qualification. These qualifications can be either G.C.S.E. (General Certificate of Secondary Education) or "O level" (Ordinary level). After that students can either leave school and start working or continue their studies in the same school as before. If they continue, when they are 18, they have to take further examinations which are necessary for getting into university or college. Some parents choose private schools for their children. They are very expensive but considered to provide a better education and good job opportunities.

In England there are 47 universities, including the Open University which teaches via TV and radio, about 400 colleges and institutes of higher education. The oldest universities in England are Oxford and Cambridge. Generally, universities award two kinds of degrees: the Bachelor's degree and the Master's degree.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Present Simple Tense.
2. Make up a dialogue “The British Education System.”

Сабақ 21 Present Simple Tense шағының қолданылуы. “British holidays”

The Present Simple Tense - *to* шылауынсыз етістіктің бастапқы формасы болып табылады. Үшінші жақ жекеше түрде негізгі етістікке *-s* немесе *-es* жалғаулары жалғанады.

Жақ	Жекеше түрі	Көпше түрі
1	I work	we work
2	you work	you work
3	he she it	Works they work

Сұраулы және болымсыз түрлері *do* көмекші етістігі арқылы жасалады, ал 3-ші жақ жекеше түрде *does* [d^z] көмекші етістігі мен *is* негізгі етістік арқылы жасалады.

Сұраулы сөйлемде көмекші етістік бастауыштың алдына қойылады:

Do you live in Moscow? — Сен Мәскеуде тұрасың ба?

Does he live in Moscow? — Ол Мәскеуде тұрады ма?

Болымсыз формада *not* көмекші етістіктен кейін қойылады:

I do not live in St. Petersburg. — Мен Санкт-Петербургте тұрмаймын.

He does not live in St. Petersburg. — Ол Санкт-Петербургте тұрмайды.

Қолданылуы

Present Simple ардайым, үнемі, қайталанатын іс-әрекетті көрсетеді.

I live in Moscow. — Мен Мәскеуде тұрамын.

My brother studies at the Institute. — Менің ағам институтта оқиды.

My friend speaks English well. — Менің досым ағылшынша жақсы сөйлейді.

Үнемі, қайталанатын іс-әрекет келесі үстеулермен байланысады, олар: *usually әдетте, often жиі, seldom анда санда, always әрқашан, never ешқашан.*

Сөйлемде олар бастауыш пен негізгі етістіктің арасына қойылады:

I always get up at 7.00. — Мен әрқашан сағат 7 тұрамын.

We sometimes go sailing at weekends. — Кейде біз демалыста теңізге барамыз.

Do you often go to the cinema? — Сен киноға жиі барасың ба?

Есінде сақта! *to be* етістігі үстеудің алдында қойылады :

I am always late for school. — Мен үнемі мектепке кешігіп келемін.

He's never at home when I call. — Мен оған қоңырау шалғанда, ол үнемі үйінде болмайды.

“British holidays”

Every country has its own customs and traditions.

Christmas and Easter are the most popular in Great Britain and the USA. Christmas is celebrated on the 25th of December. The people decorate the Christmas tree with lights, balls and candles. On Christmas Eve children hang their stockings on their bed and wait for presents from Santa Claus. Easter is a religious holiday. On this day they give each other Easter eggs. St. Valentine’s Day is celebrated on the 14th of February. It’s the day of lovers. They send each other valentine cards and romantic flowers such as red roses.

Halloween is celebrated on the 31st of October. It’s a special night when people dress as witches and ghosts.

American people celebrate Thanksgiving Day on last Thursday in November. It’s holiday of people of other countries who came to live to an American continent many years ago. The traditional food on this day is turkey.

February

One of my favorite holidays is **Valentine’s Day**. We celebrate this holiday on February 14. It is a day of love and friendship. We send *greeting cards* to our *sweet-hearts* and friends and ask them to “Be My Valentine.” This *means* “be my friend or love.” We also decorate our classrooms with big red hearts and give red roses and *chocolate* to our sweethearts, friends and family.

On the third Monday in February, we celebrate **Presidents Day**. This holiday *honors* two of our greatest presidents, George Washington, our first president, and Abraham Lincoln, our sixteenth president. Both presidents are famous for their *honesty*.

March

On March 17, Americans celebrate an Irish *religious* holiday, **St. Patrick’s Day**. This is an important holiday for my family, because my grandparents are from Ireland. They’re Irish *immigrants*. On St. Patrick’s Day we decorate our houses, schools, and streets with green *shamrocks*. And we all wear something green. We say that everyone is Irish on St. Patrick’s Day.

Easter is celebrated on a Sunday in April or May. The week before Easter we color eggs. On Easter Sunday children wake up to find that the Easter Bunny has left them a basket of candy.

HAPPY EASTER!

May

We honor our mothers on the second Sunday in May. This day is called **Mother's Day**. I usually buy my Mom a nice greeting card and flowers. My Dad usually makes a big dinner and we eat it together with our grandparents. It's our way of saying, "Thanks for being such a great Mom!"

June

We also honor our Dad, because he's great too! We celebrate **Father's Day** on the third Sunday in June. Natalie and I usually bring him breakfast in bed! And I buy him a greeting card and a new necktie.

HAPPY FATHER'S DAY, DAD!

July On **July 4**, the United States celebrate Independence Day. It is called independence Day, because on July 4, 1776, our founding fathers declared that the United States would be free and independent from England. We usually have a big picnic in our neighborhood and then we watch a fireworks display at night.

October

Columbus Day: October 12. Christopher Columbus discovered America on October 12, 1492. At that time, many people in Europe thought that the world was flat and that if a ship sailed to the edge of the world, it would fall off! But Columbus believed the world was round and made the journey to America.

Halloween is one of the best holidays for children. American children celebrate Halloween on October 31. Children wear masks and colorful costumes. The most popular costumes are ghosts, witches, and skeletons. The children walk door to door in the neighborhood and shout "trick or treat!" Most people give them a treat – candy or fruit. We also decorate our houses and schools in the traditional Halloween colors: Orange and black. Popular decorations are witches, ghosts, skeletons, black cats and jack-o-lanterns. Jack-o-lanterns are pumpkins we carve to look like faces. Everyone tries to look scary on Halloween.

Trick or Treat!

November

Americans celebrate **Thanksgiving Day** on the fourth Thursday in November. This is a family holiday. We gather to give thanks for all the good things in our lives. We make a big turkey dinner. I always eat too much!

Happy Thanksgiving!

December

Americans celebrate Christmas on December 25. Christmas is a religious holiday and one of the happiest holidays of the year, because it is the day that Christians celebrate the birth of Jesus Christ. We prepare for Christmas weeks before. We buy gifts for our family and friends. We choose a tree and decorate it with ornaments and lights. And we prepare special foods and cookies. Christmas is also the day that Santa Claus visits us and brings us presents in bright paper and ribbons. He delivers them on Christmas Eve, the night before Christmas, when we are sleeping. How does he get into our house? He climbs down the chimney and leaves the presents under the Christmas tree. In the morning, we open our presents together and then we go to church. People wish each other a "Merry Christmas!"

Merry Christmas!

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Present Simple Tense.
2. Make up a dialogue "British holidays"

Сабақ 22 Past Simple Tense шағының жасалуы. "The USA: geographical position"

Past Simple шағында етістіктер екі түрге дұрыс және бұрыс болып бөлінеді. Дұрыс етістікке **-ed** жалғауы I формадағы негізгі етістікке жалғанады. Бұрыс етістік арнайы кестенің екінші бағанынан алынады.

I played football two days ago. He went to the cinema yesterday.

Past Simple шағында болымсыз мен сұраулы сөйлемдері жекеше және көпше түрде барлық жақтар үшін *to do* көмекші етістігімен, өткен шақта (*did*) және негізгі етістік арқылы жасалады.

Сұраулы сөйлемде көмекші етістік бастауыштың алдына қойылады:

□ Did you live in Moscow last year? — Өткен жылы сен Мәскеуде тұрдың ба?

Болымсыз түрде **not** болымсыздық белгесі **did** көмекші етістігінен кейін қойылады:

□ I did **not** live in Moscow two years ago. — Мен екі жыл бұрын Мәскеуде тұрған жоқпын.

Қолданылуы

Past Simple белгілі бір уақытта өткен шақта болған іс – әрекетте қолданылады.

Сөйлемде өткен шақты көрсететін төмендегі үстеулер қолданылады:

yesterday — кеше

the day before yesterday — алдын күні

last year — өткен жылы

ago — (белгілі бір уақыт) бұрын

the other day, және т.б. — осы күндері (өткенде)

“The USA: geographical position”

The USA is one of the largest countries in the world. It is situated in the central part of the North American continent. The area of the USA is over nine million square kilometers. It is washed by the Pacific Ocean and by the Atlantic Ocean.

The population of the United States is nearly 250 million people; most of the people live in towns.

People of different nationalities live in the USA.

There are a lot of rich people in the USA. But the life of most colored people is very difficult. Some Americans live in poverty, many people can't get work.

The official language of the country is English. The capital of the country is Washington. It was named in honor of the first President, George Washington. As the USA is a large country, the climate is different in different regions of the country. For example, the Pacific coast is a region of mild winters and warm, dry summers, but the eastern continental region is watered with rainfall. The region around the Great Lakes has changeable weather.

The USA is divided into three main regions: the Appalachians in the east, the plain in the central part, the Cordilleras in the west. There are many rivers in the USA: the Colorado, the Columbia.

There are many mountains in the USA. For example, the highest peak of the Cordeliers in the USA is 4,418 meters.

The main river of the country is the Mississippi. But there are many other great rivers in the USA: the Colorado in the south and the Columbia in the north-west. There are five Great Lakes between the USA and Canada.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Past Simple Tense.
2. Make up a topic “The USA: geographical position”, paying attention to the following questions:
 - 1) What is the total area of the USA?
 - 2) What is the population of the USA?
 - 3) What rivers are there in the USA?
 - 4) How many states are there in the USA?
 - 5) Who is the head of the USA?
 - 6) What is the capital of the USA?

Сабақ 23 Past Simple Tense шағының қолданылуы “American Symbols”

Past Simple шағында етістіктер екі түрге дұрыс және бұрыс болып бөлінеді. Дұрыс етістікке **–ed** жалғауы 1 формадағы негізгі етістікке жалғанады. Бұрыс етістік арнайы кестенің екінші бағанынан алынады.

I played football two days ago. He went to the cinema yesterday.

Past Simple шағында болымсыз мен сұраулы сөйлемдері жекеше және көпше түрде барлық жақтар үшін *to do* көмекші етістігімен, өткен шақта (**did**) және негізгі етістік арқылы жасалады.

Сұраулы сөйлемде көмекші етістік бастауыштың алдына қойылады:

□ *Did* you live in Moscow last year? — Өткен жылы сен Мәскеуде тұрдың ба?

Болымсыз түрде **not** болымсыздық белгесі **did** көмекші етістігінен кейін қойылады:

□ I *did not* live in Moscow two years ago. — Мен екі жыл бұрын Мәскеуде тұрған жоқпын.

Қолданылуы

Past Simple белгілі бір уақытта өткен шақта болған іс – әрекетте қолданылады.

Сөйлемде өткен шақты көрсететін төмендегі үстеулер қолданылады:

yesterday — кеше

the day before yesterday — алдын күні

last year — өткен жылы

ago — (белгілі бір уақыт) бұрын

the other day, және т.б. — осы күндері (өткенде)

“American Symbols”

The American flag is often called "The Stars and Stripes", it is also called "Old Glory". It represents the growth of the nation. It has 13 horizontal stripes, 7 red and 6 white which stand for the original 13 states. In the top left hand corner there are 50 white stars on a blue background: one star for each state. The national anthem of the United States is "The Star Spangled Banner".

The words written during the Anglo-American war of 18X2-1814 and set to the music of an old song. Every state has its own flag, its own emblem and its own anthem too.

The eagle became the national emblem of the country in 1782. It has an olive branch (a symbol of peace) and arrows (a symbol of strength). You can see the eagle on the back of a dollar bill.

The Statue of Liberty is the symbol of American democracy. It stands on Liberty Island in New York. It is one of the first things people see when they arrive in New York by sea. This National Monument was a present from France to the USA. France gave the statue to America in 1884 as a symbol of friendship. Liberty carries the torch of freedom - in her right hand. In her left hand she is holding a tablet with the inscription "July 4, 1776" - American Independence Day.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Past Simple Tense.
2. Make up a topic “American Symbols”

Сабақ 24 Future Simple Tense шағының жасалуы. “The USA: industry and agriculture”

Future Simple *shall/will* көмекші етістіктері мен негізгі етістіктің бірінші формасы арқылы жасалады.

- | | |
|---|--|
| <input type="checkbox"/> I shall come to London in March. | — Мен наурыз айында Лондонға барамын. марте. |
| <input type="checkbox"/> He will play tennis tomorrow. | - Ол ертен теннис ойнайды. |

Сұраулы сөйлемде *shall/will* бастауыштың алдына қойылады.

Болымсыз түрде **not** болымсыздық белгісі *shall/will* кейін қойылады.

Қолданылуы

The Future Simple Tense келер шақта орындалатын іс – әрекетті білдіреді. Бұл шаққайталанатын, бір рет қана орындалатын іс – әрекетті де көрсетеді:

- | | |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> I'll go to the country on Sunday. | — Мен қала шетіне ертен джемалуға барамын. |
|--|--|

- | | |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> They will have English lessons once a week. | — Оларда ағылшын тілі сабағы аптасына бір рет болады. |
|--|---|

Келер шақта негізінен келесі үстеулер қолданылады *tomorrow, the day after tomorrow, tonight, next year, in (some) days, one of these days, some day, soon*, және т.б

“The USA: industry and agriculture”

The USA is a highly developed industrial country. Coal is found in the Cordillera Mountains, in the state of Kansas and in Pittsburgh. Iron is mined near the Great Lakes. The USA has rich oil-fields in California, Texas and Alaska.

The heavy industries are in the Middle West, in the region of the Great Lakes, around Detroit and Chicago, in the north-eastern states and near Birmingham. The automobile industry and all kinds of machine-building are in Detroit, in California. Ship-building is developed along the Atlantic coast, in San Francisco and Seattle on the Pacific coast. The textile industry is developed in Boston and other cities. Cotton is grown in the Mississippi valley.

The Great Lakes and the rivers, especially the Saint Lawrence River and the Mississippi, are used for transport.

Grain is grown in the Middle West. Fresh fruit and vegetables are grown in the southern regions, especially Florida and California. Cattle-farming is developed in the west.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Future Simple Tense.
2. Make up a topic “The USA: industry and agriculture”, paying attention to the following questions:
 - 1) Where are coal-mines situated?
 - 2) What is mined near the Great Lakes?
 - 3) Where is ship-building developed?

- 4) Where is grain grown?
- 5) Where is cattle-farming developed?

Сабақ 25 Future Simple Tense шағының қолданылуы. “The USA: political system.”

Future Simple *shall/will* көмекші етістіктері мен негізгі етістіктің бірінші формасы арқылы жасалады.

- | | |
|---|--|
| <input type="checkbox"/> I shall come to London in March. | — Мен наурыз айында Лондонға барамын. марте. |
| He will play tennis tomorrow. | --- Ол ертен теннис ойнайды. |

Сұраулы сөйлемде *shall/will* бастауыштың алдына қойылады.

Болымсыз түрде **not** болымсыздық белгісі *shall/will* кейін қойылады.

Қолданылуы

The Future Simple Tense келер шақта орындалатын іс – әрекетті білдіреді. Бұл шаққайталанатын, бір рет қана орындалатын іс – әрекетті де көрсетеді:

- I'll go to the country on Sunday. — Мен қала шетіне ертен джемалуға барамын.
- They will have English lessons once a week. — Оларда ағылшын тілі сабағы аптасына бір рет болады.

Келер шақта негізінен келесі үстеулер қолданылады *tomorrow, the day after tomorrow, tonight, next year, in (some) days, one of these days, some day, soon,* және т.б

“The USA: political system”

The USA is a federal republic, consisting of fifty states.

The Constitution of the USA was proclaimed in Philadelphia in 1787. The head of the USA is the President. The president is elected for four years. Congress consists of two houses, the House of Representatives and the Senate.

Elections to the House of the Representatives take place every two years. The House has 435 members. There are 100 senators (two from each state).

In the USA there are two main political parties, the Democratic Party and the Republican Party. The Democratic Party was organized in the 1820s. The Republican Party was organized in the 1850s.

The currency of the USA is US dollar.

The head of the USA is the President B. Obama.

The capital of the USA is Washington. He is elected for four years.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Future Simple Tense.
2. Make up a topic “The USA: political system”, paying attention to the following questions:
 - 1) How many states are there in the USA?
 - 2) What does Congress consist of?
 - 3) How many members does the House have?
 - 4) What parties do you know in the USA?
 - 5) What is the currency of the USA?

Сабақ 26 Міндетті бақылау жұмысы

Қайталауға арналған бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms of the verb “to be” in Present Simple. Give examples.
2. Form the positive, negative and interrogative forms using Present, Past, Future Simple Tense.

Сабақ 27 Present Continuous Tense шағының жасалуы. “Washington.”

Present Continuous осы шақтағы *to be* етістігі мен осы шақтағы көсемше (причастие) арқылы құрылады :

Болымды сөйлем		Болымсыз сөйлем		Сұраулы сөйлем		
I am (I'm) You are (You're) He/she/it is (he's, she's,it's) We are (We're) You are (you're) They are (they're)	working now.	I'm not You aren't He/she isn't We aren't They aren't	going home.	Where	am I are you is he/she are we are they	going?

Қолданылуы 1. Present Continuous дәл осы уақыттағы созылыңқы, аяқталмаған іс әрекетті білдіреді. Сөйлемде негізінен келесі үстеулер кездеседі: *now, at present, at the moment және т.б.:*

- What's that smell? Something's burning. — Бұл не иіс? Бірдене күйіп жатыр.
- Why are you wearing that funny hat? — Бұл күлкілі телпекті неге киіп отырсың?

“Washington”

Washington is the capital of the USA. It was named in honour of the first President of the USA George Washington. It was founded in 1791. It is situated in the District of Columbia.

Washington is a very beautiful city. There are many parks, wide streets and beautiful buildings. There is Capitol Park in the centre of the city. The White House is the official residence of the President of the USA. It was founded in 1799.

There are three memorials, dedicated to the American Presidents in the USA. They are Washington Memorial, the Lincoln Memorial and the Jefferson Memorial.

The Library of Congress, the National Gallery of Art, the Capitol are also the famous sightseeings of Washington.

The Capitol is situated in the centre of Washington. The Capitol is the highest building in Washington. The Capitol is the home of the United States Government

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Present Continuous Tense.
2. Make up a topic “Washington”, paying attention to the following questions:
 - 1) What is the capital of the USA?
 - 2) When was it founded?
 - 3) Where is it situated?
 - 4) Where does the President work and live?
 - 5) What is the Capitol?

Сабақ 28 Present Continuous Tense шағының қолданылуы.. “Origin of English language in America. Ship “My flower”

Present Continuous осы шақтағы *to be* етістігі мен осы шақтағы көсемше (причастие) арқылы құрылады :

Болымды сөйлем		Болымсыз сөйлем		Сұраулы сөйлем		
I am (I'm) You are (You're) He/she/it is (he's, she's,it's) We are (We're) You are (you're) They are (they're)	working now.	I'm not You aren't He/she isn't We aren't They aren't	going home.	Where	am I are you is he/she are we are they	going?

Қолданылуы

1. Present Continuous дәл осы уақыттағы созылыңқы, аяқталмаған іс әрекетті білдіреді. Сөйлемде негізінен келесі үстеулер кездеседі: *now, at present, at the moment және т.б.:*

- What's that smell? Something's burning. — Бұл не иіс? Бірдене күйіп жатыр.
- Why are you wearing that funny hat? — Бұл күлкілі телпекті неге киіп отырсың?

“Origin of English language in America. Ship “May flower”

In November, 1620, a small ship, the Mayflower, left England. There about 100 people aboard the ship, but even for this hundred the ship was too small. For seven long weeks the Mayflower was in the waves and storms of the Atlantic Ocean, and at last the people saw land. It was America.

It was already autumn. It was raining and a cold wind was blowing. Sixteen men left the Mayflower and went ashore. In the evening they came back to the ship and brought some maize with them. They found the maize in the sand on the beach where the Indians had left it. Nobody in Europe had seen maize then, but when the people on board the Mayflower tried it they liked it very much.

Next day was Sunday and everybody on the Mayflower had a rest. On Monday some men went ashore again and this time they took some women with them. The women had to wash the clothes. Since that time Monday has been a wash-day in America.

During the next five weeks the men from the Mayflower left the ship every day. Sometimes they did not come back for many days; they were looking for a good place to live. The weather was very cold, more and more men fell ill, but at last they found a good place. There was a good harbor for ships there, some fields and forests near it and even a small river. The people began to build a village there.

By January, 1621, there were already two streets in this village, and they called it ‘New Plymouth’.

It was winter now. The people were tired and cold. They did not have enough to eat. More and more of them fell ill. There was a time when only seven men were quite well. Many people died. Sometimes two or three died in a day. When the houses were ready, the life of the people became easier; they had warm houses where they could live.

One day the people of the village suddenly saw a tall Indian who was walking along the street. They were frightened very much, but this Indian came up to them, smiled and said. ”Hallo, Yankee! Hallo, Yankee!”

This Indian could speak English a little. He had learnt the language from the sailors of a ship which had come to this part of America a few years before. He called all Englishmen “Yankee, because he could not say the word “Englishmen”

A few days later this Indian came to the village again together with some other Indians. They came as friends and helped the white men very much. But white men forgot about this help very quickly; a few years later when many people from Europe came to America, they began to take the land away from the Indians and to kill them.

All the Indians who came to the village of New Plymouth called the Englishmen ‘Yankee’, and since that time ‘Yankee’ has been the name of a white man in America.

At last spring came. The people, of New Plymouth began to plant corn, and the Indians showed them how to plant maize.

In autumn the crops were very good and the people of New Plymouth wanted to make a holiday dinner. They asked the Indians to this dinner, and the Indians brought some wild turkeys as a present. The turkey was an American bird. Very few people in Europe had ever heard about it, but when they ate it at this dinner they liked it very much. The people of New Plymouth called their holiday ‘Thanksgiving Day’. Since that time Thanksgiving Day has been a great holiday in the United States of America, and since that day Americans have always had turkeys for the Thanksgiving Day.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Present Continuous Tense.
2. Make up a dialogue “Origin of English language in America. Ship “May flower”

Сабақ 29 Past Continuous Tense шағының жасалуы. “Canada: geographical position”

Past Continuou өткен шақтағы *to be*(was, were) етістігі мен осы шақтағы көсемше (причастие) арқылы құрылады :

Болымды сөйлем

I	was working	You	
He/She	was working	We	were working
It	(when the phone rang)	They	(when the phone rang)

Болымсыз сөйлем

I		You	
He/She	wasn't working	We	weren't working
It	(when the phone rang)	They	(when the phone rang)

Сұраулы сөйлемдер және қысқаша жауаптар :

- - Was she (I, he, it) working when the phone rang? Телефон шырылдағанда ол жұмыс істеп жатты ма?
- Yes, she (I, he, it) was. - Иә.
- No, she (I, he, it) was not (wasn't). - Жоқ.

Қолданылуы

1. **Past Continuous** өткен шақта белгілі бір мезгілде басталып және сол уақытта болып жатқан іс әрекетті білдіреді.

Бұл уақытта уақыт анық көрсетіледі:

- What were you doing at 6 o'clock yesterday? – Сен кеше сағат алтыда не істеп жаттың?

I - was reading. – Мен кітап оқып отырдым.

— Егер сөйлемде бір мезгілде, өткен шақта жанама іс әрекет болса, онда ол жанама іс әрекет

Past Simple болады :

□ - I was reading when you came in. — Сен бөлмеге кіргенде мен кітап оқып отырғанмын.

2. **Past Continuous** белгілі бір уақыт аралығында іс әрекеттің болып жатқанның білдіреді. Негізінен сөйлемде келесі сөздер кездеседі *all day (.night, и др.) long, the whole morning (day, night, и т.д. all the time:*

□ - I was reading from 7 till 9 o'clock. — Мен сағат 7ден 9ға дейін оқыдым. I was reading all day yesterday.
— Мен кеше күні бойы оқыдым.

“Canada: geographical position”

Canada is the second largest country in the world.

Canada is situated in North America. Canada has an area of nearly ten million square kilometers. Its western coast is washed by the Pacific Ocean and its eastern coast by the Atlantic Ocean. There are many islands in the north of Canada.

Canada has mountains, high plains and low plains. The Rocky Mountains run parallel to the Pacific coast. East of these mountains are the high plains. The low plains lie in the region of the Great Lakes and the St. Lawrence River. There are also mountains which run parallel to Canada's east coast, in Labrador and Baffin Island.

Canada is a country of lakes. Besides the Great Lakes — Lakes Superior, Huron, Erie and Ontario (the fifth Great Lake, Michigan, lies in the USA), there are many other very large lakes, for example, Great Bear Lake, Great Slave Lake and Lake Winnipeg.

Canada also has large rivers: the Mackenzie flows from the Rocky Mountains into the Arctic Ocean, the Yukon rises in Canada and flows, into the Pacific, the St. Lawrence River flows into the Atlantic Ocean.

The Niagara Falls are one of the most splendid sights in the world.

Since the building of the St. Lawrence Seaway the Great Lakes and the St. Lawrence River form a great waterway from the Atlantic to the heart of the country.

Canada has several climatic regions. Winter in Canada lasts from four to five months with heavy snowfalls. There is much rain in the east and west, but less in the centre. The north of the country near the Arctic is tundra.

Бакылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Past Continuous Tense.
2. Make up a dialogue “Canada: geographical position”, paying attention to the following questions:
 - 1) What is the total area of Canada?
 - 2) What is the population of Canada?
 - 3) What rivers are there in Canada?
 - 4) Who is the head of Canada?
 - 5) What is the capital of Canada?

**Сабақ 30 Past Continuous Tense шағының қолданылуы. “Canada: industry and agriculture”
Past Continuous** өткен шақтағы *to be* (was, were) етістігі мен осы шақтағы көсемше (причастие)

арқылы құрылады :

Болымды сөйлем

I	was working	You	
He/She	was working	We	were working
It	(when the phone rang)	They	(when the phone rang)

Болымсыз сөйлем

I		You	
He/She	wasn't working	We	weren't working
It	(when the phone rang)	They	(when the phone rang)

Сұраулы сөйлемдер және қысқаша жауаптар :

- - Was she (I, he, it) working when the phone rang? Телефон шырылдағанда ол жұмыс істеп жатты ма?
 - Yes, she (I, he, it) was. - Иә.
 - No, she (I, he, it) was not (wasn't). - Жоқ.

Қолданылуы

1. **Past Continuous** өткен шақта белгілі бір мезгілде басталып және сол уақытта болып жатқан іс әрекетті білдіреді.

Бұл уақытта уақыт анық көрсетіледі:

- What were you doing at 6 o'clock yesterday? – Сен кеше сағат алтыда не істеп жаттың?

I - was reading. – Мен кітап оқып отырдым.

— Егер сөйлемде бір мезгілде, өткен шақта жанама іс әрекет болса, онда ол жанама іс әрекет

Past Simple болады :

□ - I was reading when you came in. — Сен бөлмеге кіргенде мен кітап оқып отырғанмын.

2. **Past Continuous** белгілі бір уақыт аралығында іс әрекеттің болып жатқанның білдіреді. Негізінен сөйлемде келесі сөздер кездеседі *all day (.night, и др.) long, the whole morning (day, night, и т.д. all the time:*

□ - I was reading from 7 till 9 o'clock. — Мен сағат 7ден 9ға дейін оқыдым. I was reading all day yesterday. — Мен кеше күні бойы оқыдым.

“Canada: industry and agriculture”

In 1497, John Cabot, an Italian navigator in the service of England, found rich fishing grounds off Canada's southeast coast. His discovery led to the European exploration of Canada. France set up a colony in eastern Canada in the early 1600's. Great Britain gained control of the country in 1763, and thousands of British emigrants came to Canada. In 1867, the French and English-speaking Canadians helped to create a united colony called the Dominion of Canada. Two groups worked together to settle the country and to develop its great mineral deposits and other natural resources.

Canada gained its independence from Britain in 1931. During the middle of 20th century^ hard-working Canadians turned their country into an economic giant. Today Canada is a leading producer of wheat, oats, and barley. Canada also ranks among the world's top manufacturing countries, and it is a major producer of electric power.

Бақылау сұрақтары

- Form 5 sentences using Past Continuous Tense.
- Make up a topic “Canada: industry and agriculture”

Сабақ 31 Future Continuous Tense шағының жасалуы. “Canada: political system”

Future Continuous келер шақтағы *to be* (shall/will be) етістігі мен осы шақтағы көсемше (причастие) арқылы құрылады :

The Future Continuous Tense

(Shall)/will be + Participle I

□ You *will be reading* when he comes. — Сен ол келгенде оқып отырасың.

Қолданылуы

1. Future Continuous келер шақта белгілі бір мезгілде басталып және сол уақытта болып жатқан іс әрекетті білдіреді.

Бұл мезгіл анық көрсетілген уақыт болуы мүмкін.

□ - I shall/will be reading at 6 o'clock. — Мен сағат 6 дан оқып отырамын.

— басқа жанама іс әрекет *Present Simple* шағында болады:

□ He will be reading when his friend comes. — Оның досы келгенде, сол уақытта ол оқып отырады.

2. Future Continuous белгілі бір уақыт аралығында іс әрекеттің болып жатқанның білдіреді.

□ I shall/ will be reading from 7 till 9. — Мен 7ден 9 ға дейін оқып отырамын (осы уақыт аралығында).

□ I shall/will be reading while my friend is writing a letter. — Менің досым хат жазып отырғанда, мен оқып отырамын.

“Canada: political system”

The government type of Canada is with parliamentary democracy. Canada is a federal state and a member of the Commonwealth.

Canada is a federation of 10 provinces and 3 territories. Canada is an independent state. But according to the Constitution Act of 1982 British Monarch, Queen Elizabeth II of the United Kingdom is recognized as Queen of Canada. Canada was ruled by Britain completely until 1867. The leading figure in the political life of the country is the Prime Minister.

Canada's people are varied. About 57% of all Canadians have some English ancestry and about 32% have some French ancestry. There are two official languages: English and French. .

The population of Canada is about 32 million people. The capital of Canada is Ottawa.

Canada consists of the provinces of Newfoundland, Prince Edward Island, Nova Scotia, New Brunswick, Quebec, Ontario, Manitoba, Saskatchewan, Alberta, British Columbia and Yukon and the North-West Territories.

The Federal Parliament consists of the Senate, whose members are appointed by the Governor-General, and the House of Commons whose members are elected by the people for a period of five years.

The cabinet is headed by the Prime Minister, usually the leader of the party which has the majority in the House of Commons. The ministers are members of the House of Commons, but the Prime Minister may name one minister from the Senate.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Future Continuous Tense.

2. Make up a dialogue “Canada: political system”, paying attention to the following questions:

1) Who is the head of Canada?

2) What political parties are there in Canada?

Сабақ 32 Future Continuous Tense шағының қолданылуы. “Ottawa- the capital of Canada”

Future Continuous келер шақтағы *to be (shall/will be)* етістігі мен осы шақтағы көсемше (причастие) арқылы құрылады :

The Future Continuous Tense

(Shall)/will be + Participle I

□ You *will be reading* when he comes. — Сен ол келгенде оқып отырасың.

Қолданылуы

1. Future Continuous келер шақта белгілі бір мезгілде басталып және сол уақытта болып жатқан іс әрекетті білдіреді.

Бұл мезгіл анық көрсетілген уақыт болуы мүмкін.

□ - I shall/will be reading at 6 o'clock. — Мен сағат 6 дан оқып отырамын.

— басқа жанама іс әрекет *Present Simple* шағында болады:

□ He will be reading when his friend comes. — Оның досы келгенде, сол уақытта ол оқып отырады.

2. Future Continuous белгілі бір уақыт аралығында іс әрекеттің болып жатқанның білдіреді.

□ I shall/ will be reading from 7 till 9. — Мен 7ден 9 ға дейін оқып отырамын (осы уақыт аралығында).

□ I shall/will be reading while my friend is writing a letter. — Менің досым хат жазып отырғанда, мен оқып отырамын.

“Ottawa- the capital of Canada”

Ottawa is the capital of Canada. It’s an administrative and a political centre. It is situated in the Ottawa Valley and on the south banks of the Ottawa River, and contains the mouth of the Rideau River and Rideau Canal. The oldest part of the city (including what remains of Bytown) is known as Lower Town, and occupies an area between canal and the rivers. Across the canal to the west lies Centertown (often just called «downtown»), which is the city’s financial and commercial hub. Situated between Centertown and the Ottawa River, the slight elevation of Parliament Hill is home to many of the capital’s landmark government buildings, including the Peace Tower, and the Legislative seat of Canada.

Ottawa is now Canada's fourth largest city. The oldest part of the city is known as Lower Town. In Ottawa there are eleven historic townships. There are national museums, official residences, government buildings, memorials in Ottawa. The National Gallery and The National Art Centre are very popular in the city. The guests can see Parliament Hill from most parts of the City.

Ottawa has two main universities, Carleton University and the University of Ottawa. Ottawa has the highest concentration of engineers, scientists, and residents with PhDs in Canada.

The city has many sporting activities, such as skating, curling in winter, cycling and jogging in summer, skiing, hiking, and sailing. Ottawa has many cricket clubs for people of all ages.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Future Continuous Tense.
2. Make up a topic “Ottawa- the capital of Canada”, paying attention to the following questions:
 - 1) What do you know about Ottawa?
 - 2) What is the population?
 - 3) What is Ottawa famous for?

Сабақ 33 Present Perfect Tense шағының жасалуы. “History of Canada”

have/has + Past Participle (өткен шақтағы көсемше (причастие))

Present Perfect өткенде орындалған, бірақ осы шақта нәтижесі бар аяқталған іс әрекетті білдіреді:

They **have opened** the new road. – Олар жаңа жолды салды. (Ол жолмен көліктер жүріп жатыр)

Сұраулы сөйлемдерде **have/has** бастауыштың алдына қойылады, ал болымсыз сөйлемдерде болымсыздық белгісі **not have/has** көмекші етістіктерінен кейін қойылады.

Have you seen her today? – No, I **haven’t seen** her yet.

Сөйлемдерде төмендегілер жиі қолданылады :

1) әлі аяқталмаған уақыт кезеңін көрсететін пысықтауыш сөздер: **today** бүгін, **this week** осы аптада, **this month** осы айда және т.б.

It hasn’t rained **today**. – Бүгін жаңбыр жауған жоқ.

2) белгісіз уақыт үстеулері: **ever** бір кезде, **never** ешқашан, **already** да (де); та (те), **yet** әлі, **just** жаңа қана, сонымен қатар **since** сол уақыттан бастап, **for** осы арада және т.б.

Have you ever been to London? – Сен бір кезде Лондонда болдың ба?

She **has just left**.— Ол жаңа қана кетіп қалды.

I **have had** my car *since* 1990. – 1990жылдан бастап менде машина бар.

Present Perfect шағында қолданылатын үстеулер:

Already – уже жаңа қана	Recently- жақын арада
Still – әлі	Never - ешқашан
Ever – бір күні	Today - бүгін
Just –жаңа қана	this week – осы аптада

History of Canada

Canada's history is an exciting story of development of a vast wilderness into a great nation. Most experts believe that the first people who lived on this land came from Asia about 15000 years ago. They came over a land bridge that once connected Asia and North America. Their descendants are known today as Indians. The ancestors of the Eskimos came to Alaska after them probably about 5000 years ago.

In 1497, John Cabot, an Italian navigator in the service of England, found rich fishing grounds off Canada's southeast coast. His discovery led to the European exploration of Canada. France set up a colony in eastern Canada in the early 1600's. Great Britain gained control of the country in 1763, and thousands of British emigrants came to Canada. In 1867, the French and English-speaking

Canadians helped to create a united colony called the Dominion of Canada. Two groups worked together to settle the country and to develop its great mineral deposits and other natural resources. Canada gained its independence from Britain in 1931. During the middle of 20th century hard-working Canadians turned their country into an economic giant. Today Canada is a leading producer of wheat, oats, and barley. Canada also ranks among the world's top manufacturing countries, and it is a major producer of electric power.

Throughout its history, Canada has often been troubled by lack of unity among its people. French Canadians, most of whom live in the province of Quebec, have struggled to preserve their own culture. They have long been angered by Canadian policies based on British traditions. Many of them support a movement to make Quebec a separate nation. People in Canada's nine other provinces also frequently favour local needs over national interests.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Present Perfect Tense.
2. Make up a dialogue "History of Canada"

Сабақ 34 Present Perfect Tense шағының қолданылуы. "Holidays in Canada"

have/has + Past Participle (өткен шақтағы көсемше (причастие))

Present Perfect өткенде орындалған, бірақ осы шақта нәтижесі бар аяқталған іс әрекетті білдіреді:

They **have opened** the new road. – Олар жаңа жолды салды. (Ол жолмен көліктер жүріп жатыр)

Сұраулы сөйлемдерде **have/has** бастауыштың алдына қойылады, ал болымсыз сөйлемдерде болымсыздық белгісі **not have/has** көмекші етістіктерінен кейін қойылады.

Have you seen her today? – No, I **haven't seen** her yet.

Сөйлемдерде төмендегілер жиі қолданылады :

1) әлі аяқталмаған уақыт кезеңін көрсететін пысықтауыш сөздер: **today** бүгін, **this week** осы аптада, **this month** осы айда және т.б.

It hasn't rained **today**. – Бүгін жаңбыр жауған жоқ.

2) белгісіз уақыт үстеулері: **ever** бір кезде, **never** ешқашан, **already** да (де); та (те), **yet** әлі, **just** жаңа қана, сонымен қатар **since** сол уақыттан бастап, **for** осы арада және т.б.

Have you ever been to London? – Сен бір кезде Лондонда болдың ба?

She **has just left**.— Ол жаңа қана кетіп қалды.

I **have had** my car *since* 1990. – 1990жылдан бастап менде машина бар.

Present Perfect шағында қолданылатын үстеулер:

Already – уже жаңа қана	Recently- жақын арада
Still – әлі	Never - ешқашан
Ever – бір күні	Today - бүгін
Just –жаңа қана	this week – осы аптада

"Holidays in Canada"

Here you can find holidays of Canada. The state, national, official and informal holidays in Canada.

Canada - the country of borders and frameworks. As the inscription on the country arms says, it is stretched «from the sea to the sea» (in Latin «A Mari Usque Ad Mare»). In all provinces of Canada, except for Quebec, an official language is English. The country is in many respects similar to other English-speaking states by traditions, and is under control of the Queen of England, Elizabeth II.

All holidays of Canada can be divided conditionally on two groups: what coincide with the majority of the conventional holidays in the world, and what are marked only in Canada.

Christmas (Christmas) and **New Year (New Year)** (on December, 25th and on January, 1st) in Canada. They celebrated **Day of St. Valentine (Valentine's Day)** (on February, 14th), **Day of Fools (April Fool's Day)** (on April, 1st), **Easter (Easter)** (date changes), a **Halloween (Halloween)** (on October, 31st) and some other international celebrations. However the particular interest is represented by original Canadian holidays which cardinally distinguish the country from other states.

One of the major holidays of the country is a **Day Canada (Canada Day)** which is celebrated annually on July, 1st.

Victoria Day is celebrated on 25 of May

National Aboriginal Day is celebrated on 21 of June

Canadians on 2nd Sunday of May celebrate **Day of Mother (Mother's Day)** and everyone on June, 19th - **Day of the Father (Father's Day)**. these holidays on dates do not coincide with March, 8th or on February, 23rd, Children also give gifts to mums in Day of Mother. Similarly passes also Day of the Father. These holidays have initially appeared in the USA, and then began to be spent and in Canada.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using in Present Perfect Tense.
2. Make up a topic “Holidays in Canada”

Сабақ 35 Past Perfect Tense шағының жасалуы. “Australia: geographical position”

Past Perfect іс әрекеттің өткен шақта , белгілі бір уақытқа дейін орындалғанын, сонымен қатар белгілі бір іс әрекеттің басқа іс әрекетке дейін маңызды болғанын көрсетеді.

had + Past Participle (Өткен шақтағы көсемше)

I didn't go to see the film last night because I **had seen** it before.—

Мен оны бұрын көрмегендіктен кеше мен киноға барған жоқпын.

Сұраулы сөйлемде көмекші етістік бастауыштың алдына қойылады:

- Had* he finished his work before they arrived?

Болымсыз сөйлемдерде болымсыздық белгісі **not had** көмекші етістіктерінен кейін қойылады:

- He *had not* (hadn't) finished his work before they arrived.

by two o'clock - к двум часам, 2-ге таман

by noon -к полудню, түске таман

by Saturday - к субботе, сенбіге таман

by the 15th of September -к 15 сентября, 15-ші қыркүйекке таман

by then - к этому/тому времени, осы уақытқа таман

by that time - к тому времени, сол уақытқа таман

by the end of the week- к концу недели, аптаның соңына таман

by the end of the year -к концу года , жылдың соңына таман

“Australia: geographical position”

It is situated in the south-west of the Pacific Ocean. Its territories are the continent of Australia, the island of Tasmania and a number of small islands. It has an area of about eight million square kilometers. It's the sixth largest country and the smallest continent in the world.

Australia is the largest island in the world and it is the smallest continent. The Dutch were the first Europeans to visit Australia. In 1770 the English captain James Cook discovered the east coast of Australia.

Nearly twenty million people live in Australia.

The capital of the country is Canberra. The city became the capital in 1927. Federal Government works in Canberra in the government buildings. It is interesting to know that there are no industrial plants in Canberra.

The population of Canberra is about 300,000 people.

There are many sights in the city. They are the Building of the Australian Academy of Sciences, the Australian National University and others. There are two big industrial cities in Australia: Sydney and Melbourne.

The continent of Australia is mostly a great plain with mountains in the east and south-east. There are greatest rivers, the Murray and the Darling.

Australia's climate is dry and warm. It is subtropical and tropical. Australia is situated in the southern hemisphere and that's why there is summer, when we have winter and there is winter, when we have summer. It is interesting to know that January is the hottest month in Australia. There are tropical forests in the north-east. The climate in the west is very dry and more than half of Australia has very little rain.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Past Perfect Tense.
2. Make up a topic “Australia: geographical position”, paying attention to the following questions:
 - 1) What territory does Australia occupy?
 - 2) What is its total area?
 - 3) Where is it situated?
 - 4) What rivers are there in Australia?
 - 5) What can you tell about the climate of Australia?

Сабақ 36 Past Perfect Tense шағының қолданылуы. “Australia-industry and agriculture”

Past Perfect іс әрекеттің өткен шақта , белгілі бір уақытқа дейін орындалғанын, сонымен қатар белгілі бір іс әрекеттің басқа іс әрекетке дейін маңызды болғанын көрсетеді.

had + Past Participle (Өткен шақтағы көсемше)

I didn't go to see the film last night because I **had seen** it before.—

Мен оны бұрын көрмегендіктен кеше мен киноға барған жоқпын.

Сұраулы сөйлемде көмекші етістік бастауыштың алдына қойылады:

□ *Had* he finished his work before they arrived?

Болымсыз сөйлемдерде болымсыздық белгісі **not had** көмекші етістіктерінен кейін қойылады:

□ He *had not* (hadn't) finished his work before they arrived.

by two o'clock - к двум часам, 2-ге таман

by noon -к полудню, түске таман

by Saturday - к субботе, сенбіге таман

by the 15th of September -к 15 сентября, 15-ші қыркүйекке таман

by then - к этому/тому времени, осы уақытқа таман

by that time - к тому времени, сол уақытқа таман

by the end of the week- к концу недели, аптаның соңына таман

by the end of the year -к концу года , жылдың соңына таман

“Australia-industry and agriculture”

Australia is one of the world's developed countries. Australia has modern factories, highly productive mines and farms, and busy cities. It is the world's leading producer of wool and bauxite (the ore from which aluminium is made). It also produces and exports large amounts of other minerals and farm goods. Income from the export enables Australians to have high standard of living. The most important trading partners of Australia are Japan and the United States.

Australia is sometimes called "the lucky country". One reason is the wonderful riches under the earth: gold, silver, iron, coal and many precious metals. The Bass Strait, of the coast of Victoria, has been one of the country's biggest oil fields for many years.

There are two kinds of gold in Western Australia. First, there's real kind — the kind that comes out of the ground. Gold was found in Kalgoorlie in 1893, and the "Golden Mile"

was for a time the most expensive piece of land in the world. Kalgoorlie still exports some gold, but the new gold of Western Australia is wheat. Big farms grow millions of tons of wheat every year, and wheat has become Australia's second biggest export.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Past Perfect Tense.
2. Make up a topic “Australia-industry and agriculture”.

Сабақ 37 Future Perfect Tense шағының жасалуы. “Australia: political system”

The Future Perfect Tense

Future Perfect келер шақта белгілі уақытқа дейін орындалатындығын білдіреді.

shall/ will have + Past Participle (өткен шақтағы көсемше (причастие))

□ I will (shall) have finished my work by 5 o'clock. — Сағат 5 ке таман мен жұмысымды аяқтаймын.

Сұраулы сөйлемде көмекші етістік бастауыштың алдына қойылады:

□ Will he have finished his work by 5 o'clock? — Ол 5ке таман жұмысын аяқтайды ма?

Болымсыз сөйлемде not келер шақтағы көмекші етістіктен кейін қойылады:

□ He will not have finished his work by 5 o'clock. — Ол 5ке таман жұмысын аяқтамайды.

by 3 o'clock 3 - ке таман

before you come сен келгенше

when he come ол келгенде

“Australia: political system”

The Commonwealth of Australia is a federation of states. Australia has six states — New South Wales, Queensland, South Australia, Tasmania, Victoria and Western Australia. Each state has its government.

Australia has two territories — the Australian Capital Territory and the Northern Territory. The capital of the country is Canberra. Australia is a constitutional monarchy like Great Britain.

The nation is administered under written constitution. The British monarch, Queen Elizabeth II, is also queen of Australia

and country's head of state. But the queen has little power in the Australian government. She serves mainly as a symbol of long historical tie between Great Britain and Australia. Australia is a member of the Commonwealth of Nations which is an association formed by Britain and some of its former colonies.

The main legislative body in the country is Federal Parliament. It consists of the Queen, the Senate and the House of Representatives. The members of the Senate are elected for a six-year term. There are ten senators from each state and two from each territory in the Senate.

There are two major political parties in Australia: the Australian Labour party and a coalition of the Liberal and the Agrarian parties.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using in Future Perfect Tense.
2. Make up a topic “Australia: political system”, paying attention to the following questions:
 - 1) What are the main cities of Australia?
 - 2) What is the capital of the country?
 - 3) What is the official name of the country?
 - 4) Who is the country’s head?

Сабақ 38 Future Perfect Tense шағының қолданылуы. “Sydney”

The Future Perfect Tense

Future Perfect келер шақта белгілі уақытқа дейін орындалатындығын білдіреді.

shall/ will have + Past Participle (өткен шақтағы көсемше (причастие))

I will (shall) have finished my work by 5 o'clock. — Сағат 5 ке таман мен жұмысымды аяқтаймын.
Сұраулы сөйлемде көмекші етістік бастауыштың алдына қойылады:

Will he have finished his work by 5 o'clock? — Ол 5ке таман жұмысын аяқтайды ма?

Болымсыз сөйлемде not келер шақтағы көмекші етістіктен кейін қойылады:

He will not have finished his work by 5 o'clock. — Ол 5ке таман жұмысын аяқтамайды.
by 3 o'clock 3 - ке таман

before you come сен келгенше

when he come ол келгенде

“Sydney”

Sydney is the state capital of New South Wales and the most populous city in Australia. It is on Australia's south-east coast, on the Tasman Sea [ˈtazmən]. In June 2010 the greater metropolitan area had an approximate [əˈprɒksɪmət] population of 4.6 million people. Inhabitants of Sydney are called *Sydneysiders*, comprising a cosmopolitan and international population.

The city is built on hills surrounding Port Jackson, which is commonly known as Sydney Harbour, where the iconic [aɪˈkɒnɪk] Sydney Opera House and the Harbour Bridge are prominent structures. The hinterland of the metropolitan area is surrounded by national parks, and the coastal regions feature many bays, rivers, inlets and beaches, including the famous Bondi and Manlybeaches. Within the city are many parklands, including Hyde Park and the Royal Botanic Gardens.

Sydney is world city for quality of life. It has hosted multiple major international sporting events, including the 1938 British Empire Games (now known as the Commonwealth Games), the 2000 Summer Olympics and the final of the 2003 Rugby World Cup. The main airport serving Sydney is Sydney (Kingsford Smith) Airport and its main port is Port Botany.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Future Perfect Tense.
2. Make up a topic “Sydney”. Describe places of interest in Sydney.

Сабақ 39 First Conditional Sentences жасалуы. “The Animals of Australia”

The First Conditional Sentences. 1 типтегі шартты сөйлемдер басыңқы және бағыныңқы сөйлемдерден тұрады. Басыңқы сөйлемде Future Simple шағы қолданылады, ал бағыныңқыда **if** жалғаулығынан кейін Present Simple шағы қолданылады. 1 типтегі шартты сөйлемдер шынайы орындалатын іс әрекетті, осы немесе келер шақпен анық орындалатындарын көрсетеді.

Example:

I will go for a walk if the weather is fine.

He ’ll buy a car if he has money.

They ’ll visit us tomorrow if they have time.

“The Animals of Australia”

Australia is separated from many countries. The animals in Australia have a lot of original, and they are interesting, for example, dingoes (wild dogs), koala bears, kangaroos. There are many different types of kangaroo. The biggest are the great grey kangaroos. They are 213 centimeters tall and can run at 56 kilometers per hour.

The kangaroo and koala have got the pouch in which they carry their cubs. There are many birds in the country, too. One can see parrots and cockatoos. The emu is the most interesting bird in Australia. It is big and can't fly.

The Dingo can be found in Australia, it inhabits open plains or light forests. It lives in holes that it digs itself or use different homes in a forest. The Dingo does not bark, it yelps and howls. It eats kangaroo and sheep.

The native birds of Australia are very interesting. The emu, for example, which, with the kangaroo, is represented on the Australian coat-of-arms, is the next-tallest bird in the world after the ostrich.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using First Conditional Sentences.
2. Make up a topic “The Animals of Australia”, paying attention to the following questions:
 - 1) Tell about koala and dingo
 - 2) Tell about kangaroo and ostrich

Сабақ 40 First Conditional Sentences қолданылуы. “Christmas in Australia”

The First Conditional Sentences. 1 типтегі шартты сөйлемдер басыңқы және бағыныңқы сөйлемдерден тұрады. Басыңқы сөйлемде Future Simple шағы қолданылады, ал бағыныңқыда **if** жалғаулығынан кейін Present Simple шағы қолданылады. 1 типтегі шартты сөйлемдер шынайы орындалатын іс әрекетті, осы немесе келер шақпен анық орындалатындарын көрсетеді.

Example:

I will go for a walk if the weather is fine.

He 'll buy a car if he has money.

They 'll visit us tomorrow if they have time.

Christmas in Australia

Most Australians have been dreaming of a white Christmas for centuries. But the traditional European Christmas is just a myth for Australians. Santas wearing thick woollen clothes don't fit with Australia's thirty-degree heat. Thankfully things are changing fast. Now they have their own Christmas, Australian style. Australia is a country which is largely made up of desert and sandy beaches. For the first settlers, two hundred years ago, a plate of corned meat and a mug of billy tea might have been the best Christmas dinner available. As a new nation developed and grew richer, people tried to recreate the kind of Christmas that they used to have in Europe.

Christmas in Australia happens in the summer. However, we tried our best to deny the reality of a summer Christmas. In the class-room, children learned songs like Frosty the Snowman and Jingle Bells. Up until recently, the only Christmas cards published portrayed white winter Christmases. All this was a bit ridiculous in a country where 80 per cent of the land has never witnessed a snowflake, even in winter.

However, the last ten years have witnessed some big changes in the Australian lifestyle. Many Australians now believe that the country should break its connections with Britain and the British Queen. Now Australians see themselves as inhabitants of the Asia Pacific region. So now Christmas has got an Australian identity. It's rare to find a flake of snow on Christmas cards these days. Now the publishers print Christmas cards with native Australian animals and landscape scenes of the Australian bush. On Christmas day you'll find a large percentage of kids on the beach playing with their new surfboards, building sandcastles rather than snowmen. Indeed one of the most typical Australian Christmas presents is a beach towel. It's not only with food and gifts that Australian Christmases differ from European ones. Because of the weather, the atmosphere of Christmas is different. Instead of being a serious time where most families are indoors, Australians are usually outdoors in shorts and T-shirts, taking a cold six-pack of beer to a friend's barbecue. There are loads of summer festivals with people celebrating Christmas in carnival style. What is unique though is something that most Australians are starting to dream of. That is a Christmas of sunshine, surf and sand. Although to many Europeans this may seem strange, to many Australians it's now the only Christmas worth dreaming of.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using First Conditional Sentences.
2. Make up a topic “Christmas in Australia”

Сабақ 41 Second Conditional Sentences жасалуы. “New Zealand: geographical position”

II типтегі шартты сөйлемдегі бағыңыңқы сөйлемінде if жалғаулығынан кейін Past Simple шағындағы етістік қолданылады, ал басыңқы сөйлемде should/ would тіркестері етістіктің бірінші негізгі формасы қолданылады. II типтегі шарты сөйлем осы немесе келер шаққа жататын, мүмкін орындалатын немесе іске аспайтын жағдайларды көрсетеді.

Example:

If I had time now, I should go to the concert, but I'm busy.

Егер менің уақытым болса, мен концертке барушы едім, бірақ қазір қолым бос емес.

If I won a lot of money, I would buy you a car. – Егер мен көп ақша ұтып алсам, мен сағат машина сатып алушы едім.

Шартты сөйлемдегі to be етістігі, бағыңыңқы сөйлемде were формасында жекеше және көпше түрде қолданылады.

If I were you, I should go to the doctor. - Егер мен сенің орнында болсам, мен дәрігерге барушы едім.

New Zealand: geographical position

New Zealand is an independent state. It has got total area of 269,000 square kilometers. It is situated to south-east of Australia. Nearly 3.5 million people live in the country. The capital of New Zealand is Wellington. The official language is English. There are many mountains in New Zealand. The highest is Mount Cook (12,349 feet). The climate of New Zealand is moist.

There are many rivers and lakes in the country. The chief rivers are the Waikato and the Wairu.

New Zealand is rich in minerals. There are some main industries in the country, for example, iron and steel industry. The country has gas and petroleum. New Zealand has got heavy industry. There are many plants in the country.

There are some big cities such as Auckland, Wellington, Christchurch, Dunedin, Nelson. Auckland, Dunedin, Wellington. They are the main ports of the country.

The capital of the country is Wellington. It has been the capital since 1865. It is a financial centre too.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Second Conditional Sentences.
2. Make up a topic “New Zealand: geographical position”, paying attention to the following questions:
 - 1) What is the total area of New Zealand?
 - 2) What is the population of New Zealand?
 - 3) What is the official language?
 - 4) What rivers are there in Australia?
 - 5) What is the national symbol of New Zealand?

Сабақ 42 Second Conditional Sentences қолданылуы. “New Zealand: political system.”

II типтегі шартты сөйлемдегі бағыңыңқы сөйлемінде if жалғаулығынан кейін Past Simple шағындағы етістік қолданылады, ал басыңқы сөйлемде should/ would тіркестері етістіктің бірінші негізгі формасы қолданылады. II типтегі шарты сөйлем осы немесе келер шаққа жататын, мүмкін орындалатын немесе іске аспайтын жағдайларды көрсетеді.

Example:

If I had time now, I should go to the concert, but I'm busy.

Егер менің уақытым болса, мен концертке барушы едім, бірақ қазір қолым бос емес.

If I won a lot of money, I would buy you a car. – Егер мен көп ақша ұтып алсам, мен сағат машина сатып алушы едім.

Шартты сөйлемдегі to be етістігі, бағыңыңқы сөйлемде were формасында жекеше және көпше түрде қолданылады.

If I were you, I should go to the doctor. - Егер мен сенің орнында болсам, мен дәрігерге барушы едім.

“New Zealand: political system.”

The country once belonged to the British empire. Today it is an independent member of the Commonwealth of Nations, an association of Britain and a number of its former colonies.

New Zealand is a constitutional monarchy. The British Monarch, Queen Elizabeth II of the United Kingdom, is the monarch of New Zealand. She appoints a governor general to represent her, but the governor general has little power. The legislation, prime minister, and Cabinet run the national government.

Britain gave New Zealand a constitution in 1852, when it was a British colony. But through the years the New Zealand legislature has changed almost all its provisions. Today, the nation has no written constitution.

The first people who settled in New Zealand were a brown-skinned people called Maoris. They came from Polynesian

islands located northeast of New Zealand. The country was discovered by Europeans in 1642, but they did not start to settle in the islands until the late 1700's. Today, most New

Zealanders are descendants of the early European settlers. Maoris make up about 12% of the country's population.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Second Conditional Sentences.
2. Make up a topic “New Zealand: political system”, paying attention to the following questions:
 - 1) What is the capital of New Zealand?
 - 2) Who is the head of the state?
 - 3) What does the parliament consist of?
 - 4) Name the political parties of New Zealand?

Сабақ 43 Third Conditional Sentences жасалуы. “Wellington-the capital of New Zealand”

III типтегі шартты сөйлемдер өткенде орындалмаған, яғни мүлдем орындалмайтын әрекетті білдіреді.

III типтегі шартты сөйлемдегі бағыңыңқы бөлімінде **if** жалғаулығынан кейін **Past Perfect** шағы қолданылады, ал басыңқыда **should/ would have** + етістіктің үшінші формасының тіркесі қолданылады.

Example:

If I had had time yesterday, I should have gone to the concert, but I was busy.

If I had seen you yesterday, I had told you about the meeting.

“Wellington-the capital of New Zealand”

Wellington - New Zealand's capital city - is also known as the nation's arts and culture capital. Although not the largest city in New Zealand, Wellington is famed for its lively downtown cafés, shopping, nightlife and entertainment venues, and a dramatic harbour setting.

Wellington, built on the edge of a deep harbour and steep surrounding hills, is New Zealand's 'creative capital'. The city is home to the Museum of New Zealand Te Papa Tongarewa, the New Zealand Symphony Orchestra and the Royal New Zealand Ballet, and national treasures such as the original Treaty of Waitangi - New Zealand's founding document.

Nature and wildlife experiences are a major draw-card for the Wellington region. Zealandia, only minutes from the central city, is a sanctuary for endangered native birds and other New Zealand wildlife. On the 'Nature Coast' north of Wellington, Kapiti island is an internationally-famed nature reserve where visitors can mingle with rare native birds.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Third Conditional Sentences.
2. Make up a topic “Wellington-the capital of New Zealand”. Describe places of interest in Wellington

Сабақ 44 Third Conditional Sentences қолданылуы. “Interesting facts about New Zealand”

III типтегі шартты сөйлемдер өткенде орындалмаған, яғни мүлдем орындалмайтын әрекетті білдіреді. III типтегі шартты сөйлемдегі бағыныңқы бөлімінде **if** жалғаулығынан кейін **Past Perfect** шағы қолданылады, ал басыңқыда **should/ would have** + етістіктің үшінші формасының тіркесі қолданылады.

Example:

If I had had time yesterday, I should have gone to the concert, but I was busy.

If I had seen you yesterday, I had told you about the meeting.

“Interesting facts about New Zealand”

One of the native animals in the country is the kiwi. Kiwi is the smallest bird. This interesting bird lives in the wet parts of the thick bushes. In the day time the bird does not go out. It comes out only at night to find food. Kiwis cannot fly. Many years ago kiwis were hunted for food. Now the government does not permit the hunting of kiwis.

The kiwi is now the symbol of the New Zealand people. Small children are often called kiwis.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Third Conditional Sentences.
2. Make up a topic “Interesting facts about New Zealand”, paying attention to the following questions:
 - 1) What is the national symbol of New Zealand?
 - 2) What can you tell about kiwis?
 - 3) Who are often called kiwis?

Сабақ 45 Present Passive Voice жасалуы. “New Zealand Way of Life”

Ырықсыз етіс (The Passive Voice)

Ағылшын тілінде екі етістің түрлері бар: the Active Voice (ырықты етіс) және the Passive Voice (ырықсыз етіс).

Егер сөйлемде ес әрекетті анық бастауышпен орындалатыны көрсетілсе, оны ырықты етіс дейміз. Мысалы:

I read a newspaper every morning.

Егер бастауыш іс әрекетті орындамаса, іс әрекет жанама түрде орындалса, оны ырықсыз етіс деп атаймыз, яғни ырықсыз етісте іс әрекетті кім орындағаны анық көрсетілмейді.

The book was written by my friend.

Ырықсыз етіс **to be** етістігі және өткен шақтағы көсемше (причастие) арқылы құрылады.

to be + өткен шақтағы көсемше (причастие) (Past Participle)
--

Ырықсыз етісте етістікті жіктегенде тек **to be** етістігі ғана өзгереді.

	is	
	was	
	will be	
The mine	is being	constructed.
	was being	
	has been	
	had been	
	will have been	

Орыс тіліне ырықсыз етіс төмендегідей аударылады:

1. Ырықсыз етісте келесі етістіктер болады: *болу* + есімше.

The engineer **was invited** to the conference.—Инженер конференцияда болуға шақырылған

1. Өздік есімдіктермен:

The mine **will be reconstructed**. – Шахта қайта құрылады

2. Жақсыз сөйлем:

They **were shown** a new cutter-loader. – Оларға жаңа тау-кен комбайнын көрсетті.

“New Zealand Way of Life”

New Zealand have a high standard of living. New Zealanders eat more butter and meat per person than do the people of any other country. The government's medical program provides excellent health care. About 70% of New Zealand people own their houses. Almost every family has a car.

Most New Zealanders live in single family houses with a small vegetable gardens. In the larger cities, some people live high-rise apartment buildings. Almost in every New Zealand home there are refrigerators, wash machines, and other modern electrical appliances. But air conditioning and central heating are rare because the weather rarely becomes extremely

hot or extremely cold. In summer, New Zealanders prefer to keep windows open. In winter, fireplaces or electric heater keep the homes warm.

Although about four fifths of New Zealand's population live in urban areas, cities are uncrowded. Traffic jams seldom occur, even in downtown areas. Large cities have excellent restaurants, milk bars, theatres, concert halls, and other places of entertainment. City life in New Zealand tends to be rather quiet. However it is changing in larger cities, where

international tourism is developing rapidly.

Near a fifth of New Zealand's people live in rural areas—in some of them, small settlements are linked by good roads. But in other areas, rancher's nearest neighbors may live kilometers away. Some ranchers live almost in isolation. Nevertheless, most farms and ranches have electricity. Many farm families run their farms with little or no hired help.

Бақылау сұрақтары

1. Form the positive, negative and interrogative forms using Present Passive Voice.
2. Make up a topic “New Zealand Way of Life”

Сабақ 46 Present Passive Voice қолданылуы. “My motherland-Kazakhstan”

Ағылшынтілінде екі етістің түрлері бар: the Active Voice (ырықты етіс) және the Passive Voice (ырықсыз етіс).

Егер сөйлемде ес әрекетті анық бастауышпен орындалатыны көрсетілсе, оны ырықты етіс дейміз. Мысалы:

I read a newspaper every morning.

Егер бастауыш іс әрекетті орындамаса, іс әрекет жанама түрде орындалса, оны ырықсыз етіс деп атаймыз, яғни ырықсыз етісте іс әрекетті кім орындағаны анық көрсетілмейді.

The book was written by my friend.

Ырықсыз етіс **to be** етістігі және өткен шақтағы көсемше (причастие) арқылы құрылады.

to be + өткен шақтағы көсемше (причастие) (Past Participle)

Ырықсыз етісте етістікті жіктегенде тек **to be** етістігі ғана өзгереді.

	is	
	was	
	will be	
The mine	is being	constructed.
	was being	
	has been	
	had been	
	will have been	

Орыс тіліне ырықсыз етіс төмендегідей аударылады:

1. Ырықсыз етісте келесі етістіктер болады: *болу* + есімше.

The engineer **was invited** to the conference.—Инженер конференцияда болуға шақырылған

1. Өздік есімдіктермен:

The mine **will be reconstructed**. – Шахта қайта құрылады

2. Жақсыз сөйлем:

They **were shown** a new cutter-loader. – Оларға жаңа тау-кен комбайнын көрсетті.

“My motherland-Kazakhstan”

I want to tell you about my homeland. My homeland is Kazakhstan. Kazakhstan is an independent Republic. It is situated in the Central Asia. Its population, is 16 million. All people of Kazakhstan have equal rights and duties. Astana is the capital of Kazakhstan. The territory of Kazakhstan is huge. It borders on China in the East and the Caspian Sea in the West, Russian in the North and the states of Asia in the South. The republic occupies the territory of more than 2 million square kilometers. . Kazakhstan has 14 regions, 84 cities.

The earth of Kazakhstan is full of iron and gold, coal, nickel and raw materials. Also Kazakhstan is rich in mineral resources. These reserves formed a solid base for the development of heavy industry. The leading branch of agriculture is the production of wheat, sheep rising, and horse breeding. Kazakh-is the official language of the country, but Russian and other languages are spoken here too. Kazakhstan has hundreds of nationalities that’s why all people speak their native language.

Great attention is paid to the development of culture and education the Kazakhstan University, the Opera and Ballet Theater named after Abai Kunanbayev are well known. There are many big industrial centers in Kazakhstan such as Karaganda, Almaty, Semey, and Shymkent.

Kazakhstan is the place where space dreams and projects have come into reality. The name of Baikonur is known all over the world. We are proud of Kazakhstan and hope it will have a great future. Our president now is Nursultan Nazarbayev. The president is elected every seven years. The climate is strongly continental. KZ- has its own flag, anthem and national traditions and holidays. I think the most important holiday in our country is- Nayris. The Day of Republic is on the 25th of October. I’m proud of my country.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Present Passive Voice.
2. Make up a topic “My motherland-Kazakhstan”

Сабақ 47 Modal Verbs (I) –can/could/be able to, may/might/to be allowed to. “My native town”

Модальные етістіктер іс әрекетті емес, айтқан адамның іс әрекетке қатынасын немесе құбылысын білдіреді. Бұл топ етістіктеріне келесілер жатады: **can, may, must, shall, should, will, would, ought to**. Ағылшын тілінде келесі модальды етістіктер бар, олар: can, may, must және т.б.

can (бір нәрсені орындай алуды білдіреді)

Present	Past	Future
can	could	will be able to

can модальды етістіктер физикалық немесе ақыл ой қабылетінің орындалуын білдіреді.

I can swim.

He can dance.

She can sing.

Сұраулы сөйлемдерде **can** модальды етістігі бастауыштың алдында қойылады.

Can she sing?

Can you speak English?

Болымсыз формасы – **can’t**.

I can’t swim.

We can’t ski.

May (рұқсат етуді білдіреді)

Present	Past	Future
may	might	will be allowed to

may модальды етістігі іс әрекеттің орындалуына рұқсат ету немесе іс әрекеттің орындалу мүмкіндігін білдіреді. *May I come in?*

“My native town”

Semey is an old town. It was founded in the 18th century. Semey was very important in the economic of our country. Its territory is 27 500 sq.km. including rural districts. Semipalatinsk city was founded in 1718.

The caravan way passed from southern countries to the north through Semey. Merchants carried goods from China by Silk Road.

Semey lies on the banks of the Irtysh. It was a cultural center. Abai and M. Auezov lived and worked in it. F.M. Dostoevsky, a famous Russian writer, spent some years in exile in Semey. Today Semey is an industrial, cultural and economic center of our region. There are some factories in Semey. They produce clothes, food, machines, cement and other things.

Semey is a cultural center. There are many schools, colleges and institutes. There are some libraries, cinemas and theatres in Semey. People can visit the Dostoevsky museum, the Abai museum and others. The museum of the Local Lore has wonderful exhibits. Semey is a beautiful town. There are some parks and squares in it. It is famous for its pine forest. It is the world second largest after Canada

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using modal verbs can, may and their equivalents.
2. Make up a topic about your native town. Describe its places of interest.

Сабақ 48 Modal Verbs (II)-have to, should/ought to, must. “Kazakhstan: geographical position”

Модальные етістіктер іс әрекетті емес, айтқан адамның іс әрекетке қатынасын немесе құбылысын білдіреді. Бұл топ етістіктеріне келесілер жатады: **can, may, must, should, ought to.**

Ағылшын тілінде келесі модалды етістіктер бар, олар: can, may, must және т.б.

Глагол *must* (должен)

Present	Past	Future
must	had to	will have to

must модальды етістігі іс әрекеттің міндетті түрде орындалуын, бұйрық немесе кеңес беру мағыналарында қолданылады.

He must do this work.

Should – следует, яғни біреудің пікірі немесе кеңесі бойынша бірдене істеуге міндеттісін

ought to- заң немесе ереже бойынша бірдене істеуге міндеттісін

“Kazakhstan: geographical position”

I live in Kazakhstan. It is my native country. Kazakhstan is situated in Asia. Its total area is 2720000 km². Kazakhstan borders China in the south-east, Russia in the north. It's washed by the Caspian Sea in the west.

In Kazakhstan there are mountains, lowlands and highlands. There are many lakes in Kazakhstan. The largest lakes are the Caspian and the Aral seas. The Balkhash is the third largest lake in Kazakhstan. The longest rivers are the Irtysh, the Ishim, the Tobol, and the Chu.

The climate in our republic is very severe. Winters are very cold and summers are very hot. In winter there is much snow and in summer sandy winds flow.

Kazakhstan is divided into 17 regions. The main towns are Astana, Almaty, Karaganda, Shymkent, Semey, Ust-Kamenogorsk, Zhambyl, Kostanai, Pavlodar and others. Astana is the capital of Kazakhstan.

The President of our republic is N. A. Nazarbayev.

People of more than 100 nationalities live in Kazakhstan

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using modal verbs have to, should, must.
2. Make up a topic “Kazakhstan: geographical position”, paying attention to the following questions:
 - 1) Where is Kazakhstan situated?
 - 2) What is its total area?
 - 3) What lakes are there in Kazakhstan?

- 4) What rivers are the longest?
- 5) How many regions are there in Kazakhstan?
- 6) What is the capital of Kazakhstan?

Сабақ 49 Infinitive. “The State Symbols of Kazakhstan.”

Инфинитив – етістіктің формасы, ағылшын тілінде инфинитив етістік пен зат есімнің қасиеттеріне ие. Инфинитив әдетте to шылауымен қолданылады.

Зат есімнің қасиеттері

1. Инфинитив сөйлемде бастауыш ролін атқара алады:

To speak English is not difficult. Ағылшынша сөйлеу қиын емес.

2. Инфинитив сөйлемде тура толықтауыш ролін атқарады:

Our students like to read. Біздің студенттер оқуды ұнатады.

Етістік қасиеттері

1 Инфинитивтен кейін тура толықтауыш тұра алады:

He likes to read English books. Ол ағылшынша кітаптарды оқуды ұнатады.

2. Инфинитив күрделі етістіктің құрамдас бөлігі бола алады:

He must do his homework this evening. Ол үй тапсырмасын осы кешке орындауы керек.

Шылаусыз инфинитивтің қолданылуы:



1. Келесі модальды етістіктерінен кейін: can (could), may (might), should, must, will, shall, would, had better

I must go home. She can speak English.

2. let, make, see, hear, feel, watch, notice and help етістіктерінен кейін:

Let’s go to the cinema. Sad movies make me cry.

The State Symbols of Kazakhstan.

	<p style="text-align: center;">The Flag</p> <p>The Kazakhstani flag has a golden sun in the middle of a blue field, a soaring eagle beneath it and a stripe of a traditional ornament on the left.</p> <p>The blue colour of the flag symbolizes the blue sky. The golden sun symbolizes peace and wealth.</p> <p>The Soaring eagle symbolizes independence of the young state and the nobility and generosity of Kazakh people. The flag was created by Shaken Niyazbekov.</p>
	<p style="text-align: center;">The National Badge</p> <p>In the middle of the badge we can see a <u>shanyrak</u>, which is the central and main part of the traditional Kazakh house yurt. For Kazakh people the shanyrak has always been the symbol of home.</p> <p>On both sides of the badge we can see two unicorns or winged horses. In the highest point of the badge there is a star. The star on the badge shows the deep belief of the people in the victory and success.</p> <p>The national badge was designed by Zhandarbec Malibekov and Shota Valikhanov.</p>

The National Anthem of Kazakhstan

A national anthem is a solemn song singing glory to pride, courage and valour. The music to our anthem was composed by Shamshi Kaldayakov. The words were written by Nursultan Nazarbayev and Zhumeken Nazhimedenov.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using infinitive with to.
2. Form 5 sentences using infinitive without to.
3. Make up a topic “The State Symbols of Kazakhstan”, paying attention to the following questions:

1) What are the national state symbols of Kazakhstan?

2) Who is the author of the flag?

3) Who are the authors of the anthem?

Сабақ 50 Gerund. “Kazakhstan: political system.”

Ағылшын тілінде етістіктің бастапқы формасына –ing жұрнағы жалғанады, герундий формасы орыс пен қазақ тілдерінде жоқ. Бұл ing-формасы the Gerund (герундий) деп аталады. Герундиюге етістік пен зат есімнің қасиеттері тән. Герундий уақыт аралығындағы үрдісті көрсетеді (Герундий выражает процесс, происходящий во времени.)

I go in for **swimming**. Я занимаюсь **плаванием**. Мен жүзумен айналысамын

Go on **doing** your exercises. Продолжай **делать** упражнения. Жаттығуларды ары қарай орында.

За есімнің қасиеттері

1. Герундий бастауыш немесе толықтауыш ролінде қолданылады:

Reading is useful.

Оқу пайдалы.

I like reading.

Мен оқуды ұнатамын.

2. Герундий құрамында тәуелді есімдік немесе зат есім бар , анықтауыш ролін атқарады:

We were pleased with Alec's coming. Алик келгеніне біз қуанышты болдық.

Етістік қасиеттері

1. Герундий үстеумен анықталады:

I like your speaking English so, fast. Маған сіздің ағылшынша тез сөйлегеніңіз ұнайды.

2. Герундий құрамында тура толықтауыш бола алады:

She likes reading French books. Ол французша кітаптарды оқығанда ұнатады.

“Kazakhstan: political system”

Kazakhstan is a unitary state with a presidential form of government. President is elected for 7 years. The first and current President of Kazakhstan is Nursultan Nazarbayev.

The Parliament is the supreme representative legislative body. Bicameral Parliament consists of the Senate (39 seats) and Majilis (77 seats). Seven senators are appointed by the president; other members are elected, two from each of the 14 oblasts, the capital of Astana, and the city of Almaty.

The head of the executive power in Kazakhstan is the Government, and the head of the Government is the Prime Minister of the Republic of Kazakhstan. The judicial branch consists of the Supreme Court (44 members) and the Constitutional Council (7 members).

Only citizen of the Republic by birth, not younger than 40 years old, speaking the state language fluently, who has been living in Kazakhstan not less than 15 years can be elected the President of the Republic.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using gerund.

2. Make up a topic about political system of Kazakhstan, paying attention to the following questions:

1) Who is the President of Kazakhstan?

2) What is the Parliament?

3) Who is the head of the Government

Сабақ 51 Инфинитив және герундийдің қызметтерін салыстыру. “Astana – the capital of Kazakhstan.”

Функциясы	Герундий	Көсемше I (etic)
Бастауыш	Driving a car is his hobby.	-
Бастауыш	His hobby is driving a car.	-
Баяндауыш бөлігі (Continuous)	-	He is driving too fast.
Толықтауыш	He enjoys driving.	-
Анықтауыш	I don't like his plan of driving to the country.	The man driving a car is our manager.
Пысықтауыш		

	After driving almost the whole day he felt very tired.	(When/While) driving a car one must be very attentive.
--	--	--

“Astana – the capital of Kazakhstan”

Astana is the capital of Kazakhstan. First, it called Tselinograd, then Akmola and now Astana, cause Astana means capital in Kazakh. It is the centre of Akmola region. It was founded as Tselinograd in 1960s. Now Astana is a great administrative industrial and scientific center. It is the sit of the parliament government and the president of our country. The population of the city is more than 277.000 people.

There are a lot of beautiful squares, parks, galleries, museums, theatres, cinemas in Astana. Astana is a very beautiful and modern city in our republic.

Бақылау сұрақтары

1. Make up sentences based on comparison between gerund and infinitive.
2. Make up a topic about Astana, paying attention to the following questions:
 - 1) When was Akmola founded?
 - 2) What was Akmola famous for at that time?
 - 3) When did Akmola become the capital of the Republic of Kazakhstan?
 - 4) What is Astana famous for now?

Сабақ 52 Participle I. “Educational system of Kazakhstan”

Present Participle кез келген етістіктен жасалана алады (тек модальды және shall мен will көмекші етістіктерінен басқа), Present Participle етістікке –ing жалғауның қосылуы арқылы жасалады. standing - тұрған

burning - сөйлеген

Егер етістік оқылмайтын дауыстыға аяқталса, онда Present Participle е__әріпі түсіп қалады : Smile- smiling

write - writing

Егер етістік бір буыннан тұрса, онда Present Participle да соңғы дауыссыз екі еселенеді:

Sit-sitting

Run- running

Present Participle Continuous топтарына жататын сөйлемдерде қолданылады, ол to be + V ing:

They are drawing now. Олар қазір сызып отыр.

Present Participle сөйлемде келесі функцияларды орындай алады:

1)зат есімге қатысты анықтауышпен:

I like to see smiling faces. Мен күлімсіреген түрлерді көргенді ұнатамын.

2)анықтауыштың оқшау мүшесі:

The boy sitting at the table is her brother. Стөлдiң арғы жағында отырған ұл менiң ағам.

The boy who is sitting at the table is her brother. Стөлдiң қасында отырған ұл оның ағасы.

3)пысықтауыш:

She went out smiling. Ол күлімсіреп шықты.

“Educational system of Kazakhstan”

Education is compulsory in Kazakhstan until age 17. Primary education begins at age 7, and secondary education begins at age 11 and lasts for a seven-year period. Primary and secondary schools provide education free of charge. After four years of primary school children go to secondary school. Primary' and secondary' schools together comprise eleven years of study. Nine years of classes are compulsory in our republic.

The primary school curriculum includes such subjects as Kazakh, Math, Russian, Drawing, Physical training, Nature classes, English and Music.

School year begins on the first of September and ends in May. It lasts 9 months. Children have four holidays a year: winter, spring, summer and autumn.

After secondary schools children enter colleges, institutes or universities, where they study from 2 till 5 years. Professors, full professors, associate professors and assistant professors work in institutes and universities. If students do well on the exams they will move in the other course. After graduation from institutes and universities students get a Bachelor's degree (BA - a Bachelor of Arts, BSc - a Bachelor of Science). The republic has numerous institutes that offer specialized courses of study in fields such as economics, civil engineering and medicine.

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Participle I.
2. Make up a topic about educational system of Kazakhstan.

Сабақ 53 Participle II. “National customs of Kazakhstan”

Қазақ тіліндегі есімшеге сәйкес келеді, себебі қазақ тілінде орыс пен ағылшын тілдерін салыстырғанда причастие жоқ, ал оған сәйкес келетін есімше немесе көсемше формаларымен аударылады. Past Participle дұрыс етістіктер формасына -ed жұрнағының етістіктің негізгі формасына қосылу арқылы жасалады, мысалы үшін:

decide — шешу

decided — шешілген

“National customs of Kazakhstan”

Zharys Kasan is a celebration on behalf of a long-expected and desired baby. Children have always been highly prized by the Kazakhs. Kazakhs have always been known as a very generous people. For example, when an unexpected guest came to the house, the host would often butcher the only horse he owned in honor of the visitor. The same practice might be followed if the household was blessed with a child.

Shildekhana- A second celebration of new life in the Kazakh tradition was called the Shildekhana, and this gathering also included the participation of many young people. All participants donned their best clothes and rode their horses to the event if they had one. Others rode their bulls, and sang songs en route to the celebration. Elders came to give a "Bata", or blessing. Invited participants ate, had fun, and sang songs to the tune of the dombra, a traditional two-stringed instrument. Young people playing this instrument were expected to compose and improvise songs during the singing.

During the Shildekhana, the godmother sliced the boiled fat from a sheep's tail and put it in the baby's mouth. In this way it was believed that the baby would learn how to suck. And the baby who was trained in such a manner was believed would never have stomach trouble.

Besik Toi- The arrival of new birth, whether it be of a foal, calf, or baby also involved another celebration called Besik Toi. For babies, the tradition of Besikke Salu was practiced and involved placing the baby in the cradle for the first time. Special foods are prepared, and all the relatives, neighbors, and nearby children are invited. Guests to the feast brought "Shashu," or candies, kurts, and coins. The baby's cradle is made by a special master carver. Only women who have conceived their own children are allowed to place babies in their cradles, and any woman who would place a friend's baby in this place of honor must sew and present a new itkoiek to the baby's mother.

The symbolism of the cradle is important in Kazakh tradition, which may be one reason that the Kazakhs often call their native place "Golden Cradle." When a mullah would be present for the Besik Toi, he would shout the baby's new name into his ears. And in ancient times, seven items - including a whip, a bridle, a fur coat, and a blanket would be placed in the cradle. Each of these items meant something to the family. A bridle and a whip signified family hopes that the baby might ride a horse, be brave or even become a batyr.

Tusau Kesu- After the baby's cradle and crawling stage, the scene is set for another celebration: when the baby begins to walk for the first time. Wealthier parents would butcher a cow for this celebration; less wealthy parents, a sheep. For the ceremony, black and white thread was prepared in advance to tie the baby's legs. The mother would ask one of the more energetic woman first to bind the baby; and then to cut the string. In this way the baby's first step would be toward his mother. Everybody would then wish the family great success for the baby's future. Here the reader might ask a question: Why use black and white thread instead of red or green? White is symbolized in this case to mean hopes for success without any obstacles. Black and white is associated with the concept of honesty, even to the level of taking a thread which does not belong to you. Cutting of such a thread meant if you see a person stealing something or an unpleasant situation, the watcher should try immediately to intervene

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using Participle II
2. Make up a topic about national customs of Kazakhstan

Сабақ 54 Participle I, Participle II қызметтерін салыстыру. “Holidays in Kazakhstan.”

Present Participle кез келген етістіктен жасалана алады (тек модальды және shall мен will көмекші етістіктерінен басқа), Present Participle етістікке –ing жалғауның қосылуы арқылы жасалады.
standing - тұрған

burning - сөйлеген

Егер етістік оқылмайтын дауыстыға аяқталса, онда Present Participle e әріпі түсіп қалады :
Smile- smiling

write - writing

Егер етістік бір буыннан тұрса, онда Present Participle да соңғы дауыссыз екі еселенеді:

Sit-sitting

Run- running

Present Participle Continuous топтарына жататын сөйлемдерде қолданылады, ол to be + V ing:
They are drawing now. Олар қазір сызып отыр.

Present Participle сөйлемде келесі функцияларды орындай алады:

1)зат есімге қатысты анықтауышпен:

I like to see smiling faces. Мен күлімсіреген түрлерді көргенді ұнатамын.

2)анықтауыштың оқшау мүшесі:

The boy sitting at the table is her brother. Стөлдің арғы жағында отырған ұл менің ағам.

The boy who is sitting at the table is her brother. Стөлдің қасында отырған ұл оның ағасы.

3)пысықтауыш:

She went out smiling. Ол күлімсіреп шықты.

Өткен шақтағы есімше (Past Participle, или Participle II)

Қазақ тіліндегі есімшеге сәйкес келеді, себебі қазақ тілінде орыс пен ағылшын тілдерін салыстырғанда причастие жоқ, ал оған сәйкес келетін есімше немесе көсемше формаларымен аударылады. Past Participle дұрыс етістіктер формасына -ed жұрнағының етістіктің негізгі формасына қосылу арқылы жасалады, мысалы үшін:

decide — шешу decided — шешілген

Бақылау сұрақтары

1. Make up sentences based on comparison between Participle I and Participle II.
2. Make up a topic “Holidays in Kazakhstan”, paying attention to the following questions:
 - 1) What are the favorite holidays in Kazakhstan?
 - 2) When is Nauryz celebrated?
 - 3) What do people do at Nauryz?

Сабақ 55 Міндетті бақылау жұмысы

Бақылау сұрақтары

1. Form 5 sentences using modal verbs can, may and their equivalents.
 2. Form 5 sentences using Present Passive Voice.
- Form the positive, negative and interrogative forms using First, Second and Third Conditional Sentences.

Сабақ 56 Қайталау сабақ

Бақылау сұрақтары

1. Make up a topic about political system of Kazakhstan, paying attention to the following questions:
 - 1) Who is the President of Kazakhstan?
 - 2) What is the Parliament?
 - 3) Who is the head of the Government?
2. Make up a topic “Holidays in Kazakhstan”
3. Make up a topic about national customs of Kazakhstan